

İDDİANAMEYE CEVAP

30 Haziran 1971

Anayasa Mahkemesi Başkanlığına
Ankara

Dilekçe Konusu: Cumhuriyet Başsavcısının esas hakkındaki mütalâasından sonra savunma hakkımız mahfuz kalmak üzere, Türkiye İşçi Partisinin kapatılması talebiyle açılmış davada iddianameye cevaptır.

Dosya No: 1971/3

Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen ve Yüksek Mahkememize sunulan iddianamede Partimizin 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 87 ve 89. maddeleri ile T.C. Anayasasının 57. maddesine aykırı faaliyet gösterdiği nedeniyle kapatılması istenmiş bulunmaktadır. Bu iddianameye cevaplarımızı aşağıda sunuyoruz.

I- İddianamenin Hukuki Yapısı

İddianame, Türkiye İşçi Partisini “bölücülük” yapmak ve “azınlık yaratılmasına yol açmak” ile suçlamaktadır. İddianameye göre, Partimize yapılan isnadın somut ifadesi, Partimizin 4. Büyük Kongre kararının 6 numaralı bölümüdür. Böylece, 648 sayılı Kanunun 111/2. maddesine uygun bir durumun ortaya çıktığı ileri sürülerek Partimiz hakkında “temelli kapatılma” davası açılmıştır.

Türkiye İşçi Partisinin “temelli kapatılması” isteği 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111/2. maddesine dayatılmıştır. Bilindiği gibi, adı geçen maddenin bu bendi, Parti kongresi ile belirli Parti merkez organlarının, aynı kanunun 4. kısmındaki yasalara aykırı kararlar alması halinde, partilerin temelli kapatılacağını hükme bağlamıştır. İddianamenin son sayfasındaki “SONUÇ VE İSTEK” bölümünün incelenmesinden, Partimizin, 4. Büyük Kongre kararının “Doğu Sorunu” ile ilgili (6) numaralı bölümünde yer alan kararlardan ötürü suçlandığı anlaşılmaktadır.

Türkiye İşçi Partisi, 4. Büyük Kongresince alınan kararların 6. bölümü gereğince suçlandığına göre, iddianamede uzun uzadıya sıralanan olay ve belgeler yerli yerine oturmamakta ve bunlara dayanarak Partiyi suçlama gayreti asla amacına ulaşmamaktadır. 4. Büyük Kongre kararlarından sorumlu tutulduğumuz iddianamede açıkça beyan edilmişken, bu kararın kanunlar karşısındaki tartışılmasının yapılması ve bundan sonuçlar çıkarılması yerine, Partiyle hiçbir ilişkisi olmayan ve iddianamede “gizli yapıldığı” iddia olunan birtakım toplantılardan söz açılması ve Partinin bunlardan sorumluymuş gibi gösterilmeye çalışılması, hukuk ve kanuna aykırıdır. İddianamede yer alan sayfalar dolusu parti-dışı konuşmalar ve toplantılarla Partimizin 4. Büyük Kongre kararı arasında hiçbir illiyet bağı olmadığı, olamayacağı açıktır; çünkü, iddianamede sayılan kişiler, Siyasi Partiler Kanununun 11/2. mad-

desinde gösterilmiş organlarda görevli olmadıkları gibi, bunlardan birçoğunun Partimizle hiçbir ilgisi de bulunmamaktadır. Bu nedenle de, *Parti kararlarının yorumlanmasında bu şahısların konuşmaları kullanılamaz. Suçlamanın hukuki, kanuni ve mantıki olabilmesi için, Parti kararının kendi bütünlüğü içinde ele alınması, eğer bununla yetinilemiyorsa, o zaman, 112/2. maddede sayılan organların karar ve genelgelerine başvurulması ve Kongre Kararının bunların ışığında değerlendirilip yorumlanması gereklidir.* İddianamede ise bu yapılmamış, Kongre kararları, 648 sayılı kanunun 111/2. maddesinde sayılan organlarla hiçbir ilgisi bulunmayan ve birçoğu da parti üyesi bile olmayan kişilerin münferid sözlerine göre yorumlanması yolu seçilmiştir.

Oysa bir Partinin, üyelerinin münferid eylemlerinden ötürü kapatılması, ayrı bir prosedüre tâbidir. Parti üyesi olan kişilerin tutum ve davranışları kanunlara aykırı ise, hukuki durumun ne olacağını 648 sayılı Siyasi Partiler kanunu ayrıca düzenlemiştir. Bu durumda *648 sayılı kanunun, 111/2. maddesi değil, 111/3. maddesinin uygulanması gerekir.* Bu hükme göre, 111/2. maddede sayılanlar dışındaki diğer kurul ya da üyelerin Dördüncü Kısım'da zikredilen yasak fiilleri işlemeleri halinde, C. Başsavcılığı, bunların Parti ile ilişkilerinin kesilmesini istemek zorundadır. Ancak bu istekten sonra, Partinin isteği yerine getirmemesi halinde, 111/3. maddedeki prosedüre başvurulabilecek, şartlar tamamlanırsa parti kapatılabilecektir. C. Başsavcılığı, bugüne kadar, Partimizden böyle bir istekte bulunmamıştır. Bu nedenle, iddianamede sayılan ve Devrimci Doğu Kültür Ocakları çevresinde geçtiği iddia edilen fiillerden Partimizin sorumlu tutulamayacağı açık olduğu gibi, Partimiz, bu münferid fiillerin varlığından ancak iddianameyi okuduktan sonra haberdar olmuştur. Siyasi Partiler Kanununun 111/3. maddesinin uygulanmasını gerektiren bir olaya, gerekli kanuni unsurları asla bulunmadığı halde, 111/2. madde uygulanmak istenmektedir. *Bu itibarla, "kapatma isteği" her türlü kanuni temelden yoksun bulunmaktadır.*

Bu nokta, basit bir usul meselesi değildir. Gerçekten de Parti üyesi kişilerin kanun dışı fiilleri karşısında partinin sorumluluğu, 648 sayılı kanun tarafından son derece hassas ölçüler içinde ele alınmıştır. Bundan maksat, Anayasamız tarafından demokratik hayatın "vazgeçilmez unsurları" olarak nitelendirilen siyasi partilerden birinin ya da diğerinin siyasi hayattan uzaklaştırılması gibi son derece önemli bir işlemi sağlam esaslara dayandırmaktır. Nitekim, Anayasamız, Siyasi Partileri derneklerden ayırmış ve varlıklarını özel bir teminat altına almıştır. Yine bu nedenden ki, 648 sayılı kanunun 112. maddesi, bir partinin "üyelerinin fiillerinden sorumlu tutulması" konusunda, ciddi şartlar ve özel bir kasıt aramayı gerekli bulmuştur. Adı geçen maddeye göre, bir partinin üyeleri, ısrarlı bir şekilde, hep belli suçları işliyorlarsa, o partinin kapatılması imkânı vardır. Bu sebeple kapatılma ise, zikredilen maddenin (a) ve (b) bentlerindeki şartların gerçekleşmesiyle mümkün olur. Bu şartlar ise, parti yetkili organlarının özel kastını ortaya çıkaracak şartlardır. 112. maddenin (a) bendi, 111/3. maddedeki prosedürün uygulanması sonucu, o partide belli suçların kesif şekilde işlenmiş olduğunun anlaşılmasını; (b) bendi ise, bu fiillerin o parti yetkili organlarınca tasvip bulmuş olması şartını aramıştır. Bütün bu özel kayıtlar, partileri sağlam teminata bağlamak ve partilerin, partice denetlenmesi

mümkün olmayan kişiler yüzünden kapatılmasına engel olmak endişesinden doğmuştur. Esasen, Anayasanın partiler için getirdiği özel hükmün de nedeni budur.

İşte, iddianame, Anayasanın ve ona dayalı 648 sayılı yasanın bu temel esprisini dikkate almamış ve 111/2. maddeye göre “kapatılma” isteğinde bulunurken, 648 sayılı kanuna aykırı olarak, Partimizi üye olan ve *hatta olmayan* kişilerin müsend beyanlarından sorumlu tutmaya çalışmıştır. Bundan ötürü, iddianame hukuki bir dayanaktan yoksun olup, suçlama, ciddi, hukuki, kanuni ve mantıki bir temele oturtulmamıştır.

II- İddianamenin Partimize Yönelttiği Suçlamalar

A- İddianamenin Genel Mahiyeti:

İddianame, 4. Büyük Kongre kararındaki “Kürt Halkı” deyiminin, aslında, “Kürt Ulusu” anlamında kullanıldığını ileri sürmekte ve Partimizi bundan ötürü suçlu göstermektedir. İddianameye göre, Kongre kararında “Kürt Halkı” deyiminin kullanılması, “teknik terimler arkasında, asıl amacı saklamak çabasının bir ifadesi olarak düşünülmektedir.” (*İddianame*, s. 15). Yine iddianamede, “... (Kürt halkı) deyiminin sadece bir kavram veya nüfus çoğunluğunun ifadesi olmaktan çok ötede, milliyetler teorisinin, Marksist-Leninist teorideki anlamını ve bilimsel sosyalizmin (Milletlerin Kaderlerini Tayin Hakkı ve Ayrılma) ilkesinin siyasi açıdan değerlendirilmiş şekli” (*İddianame*, s. 15) denilmektedir. Bu ithamdan da anlaşılacağı üzere, *Sayın Cumhuriyet Başsavcısı*, “Kürt Halkı” deyiminin kullanılmasını başlı başına suç saymış değildir. Bu kavramın sosyolojik bir terim olarak, etnik özellikleri bulunan bir nüfus kitlesi anlamında kullanılmasını normal kabul etmektedir. Sayın Başsavcı, ülkemizin doğusunda, farklı etnik özellikleri olan kalabalık bir yurttaşlar topluluğu bulunduğunu reddetmemektedir. İddianamenin 19. sayfasının 7. paragrafında, “etnik özellik sahibi bir kısım vatandaşlar” ibaresini kullanan Sayın Cumhuriyet Başsavcısı, Kürtçe konuşan bu yurttaşlarımızın sayısının 2 milyon civarında olduğunu da ayrıca ifade etmektedir (*İddianame*, s. 18). Bütün bunlardan anlaşıldığı gibi, iddianamenin suç saydığı fiil, “Kürt halkı” deyiminin kullanılması, bu yurttaşlarımızın farklı etnik özellikleriyle kalabalık bir kitle teşkil ettiklerine parmak basılması değildir. Suç sayılan husus, karar metnindeki ifadeler değil, bu ifadelerin altında yattığı varsayılan gizli anlam, amaç ve niyetlerdir. Ancak, iddianame, varsaydığı bu gizli anlam, amaç ve niyetleri “kanıtlamak” için hukuk ilkeleri ve gerçeklerle bağdaşmayan bir yol seçmiştir.

İddianameye göre, “... (Kürt halkı) denilirken, bu deyim (Kürt ulusu) yerine kullanıldığında şüphe yoktur.” (*İddianame*, s. 16).

İddianamede,

- 1) 4. Büyük Kongre kararının “Doğu Sorunu” ile ilgili bölümünün Parti program ve 3. Büyük Kongre kararının bu konuyla ilgili bölümlerinden çok farklı olduğu;
- 2) Büyük Kongrede yapılan konuşmalar ile EMEK Dergisinde yayınlanan bazı yazı ve konuşma özetlerinden, konunun “milliyetler meselesi” çerçevesinde ele alındığının anlaşıldığı;
- 3) Devrimci Doğu Kültür Ocakları’nın kuruluşundan önce ve sonra, bu ocaklar

içinde veya bu ocaklar çerçevesinde, yürütülen faaliyetin de kongre kararına bir “hazırlık” mahiyetinde görüldüğü

ileri sürülerek, bunun yukarıda belirtilen sonuca varılmasına sebep olduğu ifade edilmektedir. İddianameye göre, Türkiye İşçi Partisinin böyle bir yol tutmasının nedeni, “Doğu bölgesi ve burada yaşayan etnik özellik sahibi bir kısım vatandaşları sistemli bir şekilde, gerek oy gücü ile, gerekse herhangi bir eylem sırasında insan gücünden yararlanmak için bölge halkının Türk toplumundan ayrı, muhtar bir topluluk haline getirmek vaadiyle iğfal ve istismar” etmektedir. Şimdi, bu iddiaları teker teker inceleyelim.

B- *Partimizin Doğu Sorunu Konusundaki 4. Büyük Kongre Kararı, Daha Önce Açıklanan Görüşlerle Tam Bir Tutarlılık İçindedir:*

İddianamede, Türkiye İşçi Partisi Programı ile 3. Büyük Kongrede Doğu bölgesinde yaşayan yurttaşlar hakkında ortaya atılan sorun ve bunun çözüm yollarıyla aynı sorunun 4. Büyük Kongrede ele alınış biçimi ve gösterilen çözüm yolları arasında büyük bir değişiklik olduğu iddiası öne sürülmekte ve bu değişikliğin son iki yılın olayları açısından ele alındığının Behice Boran’ın Kongre konuşmalarından anlaşıldığı iddia edilmektedir. İddianamedeki bütün suçlayıcı tahliller ve mantıki muhakeme, Parti görüş ve politikasında bu nitel fark varsayımına dayandığı için bu nokta üzerinde durmanın gerekli olduğunu görüyoruz.

Türkiye İşçi Partisi, kuruluşundan bu yana, Doğu sorununu tutarlı bir biçimde ele almış ve alırken de *tahlillerinin temeli devlet birliğinin objektif ve sübjektif şartlarının yaratılması olmuştur*. İddianamede, 4. Büyük Kongrede, o sıralarda ve sonrasında Partinin görüş ve politikasında “büyük fark” meydana geldiği ve Partinin “bölücülük” politikasına yönelip Doğu bölgesi halkını “ayrı muhtar bir topluluk haline getirmek vaadiyle iğfal ve istismar” ettiği iddiasına delil olarak sadece 4. Büyük Kongre kararını göstermektedir. 4. Büyük Kongre kararının bu çeşit bir politika ve amaç içerdiğini ispat gayretiyle de, iddianamede, daha önce belirttiğimiz üzere, Partiyi hiçbir şekilde ilzam etmeyen geçersiz sözde delillere başvurulmuştur. Oysa, 4. Büyük Kongre kararının anlam ve muhtevasını aydınlatmaya yarayacak -kararın kendisi açık seçik olmakla beraber- ve Partiyi ilzam eden ve bunun için de hukuki delil olarak kabul edilebilecek hayli belge vardır. Her nedense, iddianamede bu belgelere iltifat edilmeyip, D.D.K.O. ve Emek Dergisinin yazılarıyla uğraşılmıştır. İddianamede bu hukuki belgelerin dikkate alınmasından o kadar kaçınılmıştır ki, 6 Temmuz 1970 günü, yani 4. Büyük Kongreye tekaddüm eden aylarda ve Behice Boran Genel Sekreter iken, Cumhurbaşkanı Parti Genel Başkanı Şaban Yıldız tarafından sunulan muhtıra, “Cumhurbaşkanına bazı uygulamalar nedeniyle muhtıra verilmiş olması, kitle muhtariyeti ile sonuçlanacak bir faaliyette bulunmanın haklı sebebinin teşkil etmez” indî hükmüyle geçiştirilmiştir. Oysa, o muhtırada, Doğu bölgesi ve Kürt halkı sorunu üzerinde, Anayasa çerçevesi içinde ve Türkiye’nin objektif sosyolojik şartları ve çağdaş hukuk anlayışı ışığında açık-seçik durulmuş, ilgili Anayasa maddeleri (md. 3, 12, 54 ve 129) incelenmiş, devlet bütünlüğünün anlamı ve gerçekleştirilmesi yöntemleri üzerinde durulmuş, baskı, şiddet ve ayırım gözeten yöntemlerin kaldırılması talep edilmiştir. İddianame doğrultusunda bir izlenim uyandırabilmesi için iddianameye (EK) olarak konulmayan ve Haziran 1970

işçi olaylarını, Doğu bölgesindeki komando hareketlerini, gençlik sorunlarını ve bu konularda Partimizin görüş ve önerilerini kapsayan bu muhtıra EK olarak sunulmuştur (bkz. EK 1).

Buraya, sözü geçen muhtıradan bir alıntı aktarmakla yetiniyoruz:

“... Anayasanın bu hükümleri ışığında Doğu ve Güney-Doğu illerindeki duruma bakıldığında, bu bölgenin iktisaden geri ve daha fakir bir durumda olduğu, bölge halkının Kürtçe konuşup yazma hak ve özgürlüğünün kısıtlandığı ve bu iller halkına başka bölgelere uygulanmayan ve Anayasa hükümleriyle telifi mümkün olmayan usul ve muameleler uygulandığı görülür. Bu durumdan şikâyetleri ve Anayasal hak ve özgürlüklerin uygulanması, baskıların kalkması, bölgenin kalkındırılıp refaha kavuşturulması isteklerini devletin bütünlüğünü bölücü Kürtçülük hareketleri saymak; bir objektiflik ve hakşinastlık görüşü içinde ve Anayasaya bağlı olarak bu şikâyet ve istekleri haklı bulan ilericileri ve sosyalistleri yine “bölücü” ve “dışarıya bağlı müfsitler” olarak nitelendirmek temelden yanlış bir düşünüş ve değerlendirmedir. Böyle bir zihniyetle yürütülecek bir iç politika, devletin birliğini ve bütünlüğünü ve iç huzuru sağlama ve muhafaza etme şöyle dursun, tam tersi durumların meydana gelmesine yol açar. Birlik ve bütünlük, eşit, adil ve özgür şartlar içinde gönüllerde köklendiği ölçüde sağlam temellere oturur; baskı, şiddet usulleriyle, tefrik gözeten muamelelerle değil.

Cumhurbaşkanına sunulan muhtıradan önce, komando hareketleri hakkında bilgi edinilir edinilmez, konu aynı anlayış açısından ele alınarak, Kocaeli Senatörümüz Fatma Hikmet İşmen’in İçişleri Bakanına yazılı soru sorması yoluyla, Cumhuriyet Senatosuna intikal ettirilmiştir (20 Nisan 1970). Yazılı sorunun ilgili maddesi aynen şöyledir:

5- ... *ülkemin bütünlüğü bakımından da büyük bir tehlike teşkil eden bu gibi hareketlerin sorumluları hakkında herhangi bir soruşturma açılmış mıdır?*

Türkiye İşçi Partisi Merkez Yürütme Kurulunun 5 Mayıs 1970 günlü bildirisinde, diğer konular arasında, Doğu’da silâh ve suçlu arama amacıyla yapılan komando hareketleri üzerinde de durulmuş ve sorun, yine Anayasa hükümleri açısından incelenip daha sonra Cumhurbaşkanına verilen muhtırada açıklanan aynı görüşler daha kısa olarak belirtilmiştir. İlgili bildiri (EK) olarak sunulmuştur (bkz. EK 2).

Behice Boran’ın Parti Genel Sekreteri sıfatıyla Antalya İl Kongresinde yaptığı konuşmanın metni, 10 Mayıs 1970 günlü basın bülteniyle açıklanmıştır. Bu konuşmasında, Boran, sorunu Anayasa ve devletin bütünlüğü açısından ele almış, halka yapılan baskılara karşı çıkmıştır. 70/395 sayılı Türkiye İşçi Partisi Basın Bülteniyle kamuoyuna duyurulan bu konuşmanın ilgili bölümünü aşağıya alıyoruz:

“... Doğu’da masum, yoksul halkın oturduğu köy ve kasabalara kaçak silâh ve kaçak suçlular aramak bahanesiyle baskınlar yaptırmaktadır. Şihların, ağaların, yerli nüfuzların koruduğu eşkiya ve suçlular serbest dolaşmakta; baskınların ızdırap ve çilesini ise yoksul halk çekmektedir. Doğuda yer alan olaylar bir hukuk devleti, sosyal devlet anlayışıyla, Anayasanın bütün yurttaşların kanun önündeki eşitliği hükmüyle, demokratik hak ve özgürlükle asla bağdaşmaz. Hükümetin, Güney-Doğuda izlediği *politika, devletin ve ülkenin bütünlüğünü zedeleyen çok ters bir politika-dır...*”

4. Büyük Kongreden sonra, 16 Aralık 1970 günü toplanan TİP Merkez Yürütme Kurulu, demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlama girişimleriyle, “Faşizan kanun tasarıları” konusunda aynı gün yayınladığı bildiri de, belli başlı sorunlar ve anti-demokratik uygulamalar üzerinde durmuştur. Türkiye İşçi Partisi Merkez Yürütme Kurulunun 16.12.1970 gün ve 70/846 sayılı bildirisindeki ilgili bölüm aşağıdadır:

“... Diğer bir sorun, varlıkları bir sosyolojik gerçek olarak devletin resmî istatistiklerinde de ifadesini bulan ve etnik bir grup olarak Kürt halkını oluşturan vatandaşlarımıza bu niteliklerinden ötürü baskı yapılmaması ve bu konuda, Anayasamızın 2, 3 ve 12. maddelerinin titizlikle uygulanmasıdır. *Ulusal bütünlüğümüzün Anayasal düzenin ve hakların uygulanmasıyla sağlanıp korunabileceği ve bu konuda yapılacak politik amaçlı tahrik ve abartmaların bir taraftan Anayasamıza aykırı düşerken, diğer yandan da bütünlüğün korunması bakımından tersine sonuçlar vereceği açıktır...*”

Türkiye İşçi Partisi 1971 yılı Ocak ayında “Faşizme Hayır” kampanyası açmıştır. TİP uzun süredir Türkiye’de demokratik hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasına, hatta Anayasanın rafa kaldırılmasına doğru gidildiğini gözlemekte, bildiriler, demeçler, raporlar ve muhtıralarla bunu kamuoyuna duyurmaya, demokratik kurum ve güçleri ve iktidarı uyarmaya çalışmaktaydı. Türkiye İşçi Partisi Ocak ayı başlarında yürüttüğü “Faşizme Hayır” kampanyasıyla bu aydınlatma, uyarma ve Anayasayı savunma görevini daha etkin bir şekilde yerine getirmek istedi. Kampanya, Genel Başkan Behice Boran’ın bir basın toplantısıyla açıldı. 8 Ocak 1971 tarihinde yapılan basın toplantısında Genel Başkan yaptığı konuşmada ve basına dağıtılan yazılı metinde, faşizmin tarifi yapılmış ve faşist yönetimi niteleyen 4 husustan dördüncüsü, “Faşizm, şoven ve ırkçı bir milliyetçiliği körükler ve buna dayanan bir şiddet ve tahakküm politikası güder.” şeklinde ifade olunmuştur. Genel Başkan Behice Boran’ın 8 Ocak [1971] gün ve 71/53 sayılı demecinin ilgili bölümü aşağıya alınmıştır.

“... 1- Faşizm, sermayeci sınıfların -burjuvazinin- demokratik hak ve özgürlüklerden çok tedirgin olduğu, demokratik ortamda egemenliğini ve yönetimini sürdürmesi zorlaştığı zamanlarda beliren bir burjuva diktatörlüğünün açık teröre dayanan en keskin biçimidir...

...

4- Faşizm, şoven ve ırkçı bir milliyetçiliği körükler ve buna dayanan bir şiddet ve tahakküm politikasını güder...

...

3- Anayasamız Türk’ün tarifini Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olmaya inhisar ettirdiği halde, dil farkı gözetmeksizin bütün yurttaşları eşit saydığı halde, yurttaşlarımız olan ve sayıları milyonlara varan Kürt halkına ırkçı-şoven bir milliyetçilik anlayışı ile baskı yapmakta, Anayasa ve insanlık dışı muameleler reva görülmektedir. Kürt halkının Anayasanın tanıdığı demokratik özgürlüklerden, eşitlikten yararlanması önlenmektedir...”

Aynı kampanya sırasında dağıtılan ve iddianamede sözü edilen “Faşizme Karşı Birleşelim” adlı bildiri de, faşizm tam gerçekleştiği takdirde, çeşitli sınıf ve tabakalar ve nüfus kesimleri üzerinde belirecek olumsuz sonuçlar sıralanmakta ve bu

arada “Kürt halkı Anayasanın kendisine tanıdığı haklardan mahrum kalmakta devam edecek, üzerlerinde uygulanan Anayasa dışı baskı ve şiddet daha da artacaktır” denilmektedir.

Görülüyor ki, bütün bu belgelerde, Doğu bölgesi ve Kürt halkı sorunu ısrarla ve son derece tutarlı olarak Anayasa çerçevesi içinde ortaya konmuş, bütünlük ve birlik sorunu üzerinde özellikle durulmuş, devlet birliğini oluşturmanın objektif ve sübjektif şartlarının neler olduğu gerçekçi ve açık-seçik bir şekilde belirtilerek, baskı ve şiddet yöntemlerinin ve ayırım gözeten uygulamaların kalkması, bölge halkının demokratik hak ve özgürlüklerden eksiksiz ve tastamam yararlanması, Anayasanın amir hükümlerine eksiksiz ve tastamam riayet edilmesi ısrarla talep edilmiştir.

İddianamede, üzerinde durulması gereken bir diğer iddia, iki kongre arasında meydana gelen olayların 4. Büyük Kongre kararlarının “çok farklı” bir muhtevayla ele alınmasına yol açtığı iddiasıdır. Bilindiği gibi, Partilerin çalışmaları, içinde yaşadığı toplumun su yüzüne çıkmış sorunlarına göre düzenlenir. Geçtiğimiz yıl içinde, iktidarın Doğu sorunuyla ilgili yeni bir çok tasarrufları olmuştur. Bu tasarruflar Anayasa-dışı baskılarla doludur. Doğu bölgesinde meydana gelen olaylar, haber ve röportajlarla gazete sütunlarına yansımış, konu Türkiye çapında yankılar uyandıracak şekilde tartışılmış, Cumhurbaşkanına muhtıralar sunulmuştur. Gazetelerde yayınlanan ve tektip edilmeyen haberlere göre, köyler topluca aranmış, köy halkı falakaya yatırılmış, erkekler kadınların önünde çıplak soyulmuş ve hakaretlere uğratılmıştır. Bir ilçe havan toplarıyla kuşatılmış, kanunların cevaz vermediği bir şekilde aranmış, bir köy imamının tenasül uzvuna ip takıp karısına tutturularak köy içinde dolaştırılmıştır. Bu haberlerde mübalâğa payı bulunsa bile, bütün bu olayların yanlış bir politikanın sonucu olduğu, yanlış, zararlı ve zora dayanan bir “birlik” ve “bütünlük” anlayışından ileri geldiği açıktır.

İşte, Partimiz birlik ve bütünlüğü sarsıcı gördüğü bu baskı ve kanunsuzluklara karşı çıkmak ve konuya doğru bakış açısını günü gününe ortaya koymak gereğini duymuştur. 4. Büyük Kongrenin Doğu sorununun ekonomik olmayan yönü, yani etnik özelliklerinden dolayı bir insan topluluğu üzerinde Anayasa dışı baskıların uygulandığı vakıasını, açıklığa kavuşturması böyle bir ihtiyaçtan doğmuş, bu durum 4. Büyük Kongre kararının daha canlı ve ayrıntılı olmasına yol açmıştır. Yani olaylar doğduğu, yeni baskılar uygulandığı ve bunların yanlış ve zararlı görüşleri geliştirmesi ihtimali kuvvetlendiği için Türkiye İşçi Partisi, eski görüş ve tutumunu, özünden aynı, ama, biçim olarak daha vurgulu bir şekilde belirtmeyi bir görev saymıştır.

4. Büyük Kongre kararıyla 4. Büyük Kongrenin hemen öncesinde ve sonrasında yapılan açıklama ve yürütülen eylemlerin tutarlı ve bütünlükçü niteliğini böylece gördükten sonra, şimdi de, kısaca, iddianamede yer alan “Programdaki ve 3. Büyük Kongredeki anlayış ve anlatışla, 4. Büyük Kongrece kabul ve ilân edilen karar arasında, gerek sorunun ele alınış ve gerekse çözüm yolları bakımından ortaya çıkan fark çok büyüktür” iddia ve ibaresi üzerinde durmak gerekmektedir. İddianameye göre, bu büyük “değişiklik” şöyle ifade ediliyor: “Gerçekten, program ve 3. Büyük Kongre, ‘Doğu Sorunu’nda ekonomik dönüşümler ve pisiko-sosyal faktörlerin göz önüne alınması doğrultusunda iken, 4. Büyük Kongreye konu, bütün bunların tersine,

bir (halklar sorunu) olarak getirilmiştir”. Yine iddianamenin deyimleriyle, “TİP’in (Doğu sorunu)ndan (halklar sorunu)na dönüşünün sadece bir kavram değişikliği yapıldığı açısından yorumu mümkün olmadığı gibi... (sırf konuya yaklaşımı sağlamak için seçilmiş teorik bir yol) şeklinde kabul etmek de mümkün değildir.”

Bu iddialar esastan yoksundur. Türkiye İşçi Partisinin programı ve 3. Büyük Kongre kararıyla, 4. Büyük Kongre kararı arasında, Doğu bölgesinde yaşayan yurttaşlar hakkında ortaya atılan sorun ve bunun çözüm yolları açısından, özü itibarıyla hiçbir fark yoktur. *Formülasyonda kullanılan lâfzi farklılıklar ne olursa olsun, gerek soruna, gerekse çözüm yollarına, teorik bir araç olarak daima bilimsel sosyalizm açısından bir yaklaşım yapılmaya çalışılmıştır.* İddianamede, bazı lâfzi farklılıklardan hareketle, program ve 3. Büyük Kongre kararıyla 4. Büyük Kongre kararı arasında, sadece bir kavram değişikliği olarak yorumu mümkün olmayan büyük bir değişiklik olduğunun iddia edilmesi, kökten yanlıştır. Bu yanlışlığı, bizzat program, 3. Büyük Kongre kararı ve Genel Başkanların beyanlarıyla göstermek mümkündür.

1964 yılında 1. Büyük Kongrede kabul edilen Türkiye İşçi Partisi programındaki “Doğu Kalkınması” başlıklı bölümün özümüyle, 4. Büyük Kongre kararının (6) numaralı bölümünün özü aynı doğrultudadır. Programın adı geçen bölümüne göre, “Doğu ve Güney-Doğu illerimiz... bir mahrumiyet bölgesidir. Kamu hizmetleri bu bölgede yok denecek kadar azdır. Bölgenin ekonomik geriliğine paralel olarak, buradaki vatandaşlar, sosyal ve kültürel bakımdan geri durumdadırlar. Üstelik bu vatandaşlarımızdan Kürtçe ve Arapça konuşanlar veya Alevi mezhebinden olanlar, bu durumları sebebiyle, ayırımı uğramaktadırlar. Bunun doğurduğu çetin meselelerle karşı karşıyayız. Bu yurttaşlarımız... hak ettikleri yurttaşlık nimetlerinden tam olarak yararlandırılmamışlardır... TİP bu yurttaşlarımıza tam bir yurttaş muamelesi yapacaktır. Anayasada tanınan hak ve hürriyetlerden bu yurttaşlarımızın da yararlanmaları sağlanacaktır...”

3. Büyük Kongre kararlarının 7 numaralı bendiyle 4. Büyük Kongre kararlarının (6) numaralı bölümü de eş doğrultudadır. 3. Büyük Kongre kararlarının adı geçen bendinde Kürtçe ve Arapça konuşan yurttaşlarımızın bundan dolayı horlanmaları, ezilmeleri, ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmeleri kınanmakta ve Doğu ve Güney-Doğu sorununun çözümünde ekonomik, köklü dönüşümlerle birlikte, sosyo-psikolojik faktörlerin de göz önüne alınması gerektiği ifade edilmektedir.

12 Mayıs 1963 tarihinde Gaziantep’te halka açık olarak yapılan Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu toplantısında, zamanın Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar da şöyle diyordu:

“... Bir büyük meselemiz var: Doğu ve Güney-Doğu illerimizde daha çok Kürtçe ve Arapça konuşan ve Alevi mezhebinden milyonlarca vatandaşımız yaşıyor. Bunun doğurduğu çetin meselelerle karşı karşıyayız. Ulusal menfaatlerimize en uygun, en insanca çözüm yollarını bulmak, ihmal edilmeyecek bir yurt vazifesidir. Meselenin bir çok yönü var. Tarihi yönü var, etnolojik yönü var, hukuki yönü var...” (Sosyal Adalet Dergisi, 14.5.1963, s. 9)

Bu metin aktarımlarından da görüleceği gibi, gerek sorunun ele alınış biçimi ve gerekse önerilen çözüm yolları bakımından, TİP programı ve 3. Büyük Kongre kararıyla 4. Büyük Kongre kararı arasında öz bakımından hiçbir farklılık yoktur. Bu-

rada zikredilen üç belgeden ve Partimiz Genel Başkanlarının çeşitli vesilelerle yapmış oldukları beyanlardan da anlaşılacağı gibi, Türkiye İşçi Partisi Doğu sorununu ele alırken, bu bölgenin ekonomik geri-kalmışlığının yanı sıra, bu bölgede yaşayan halkın, ayrıca, etnik özelliklerinden dolayı da baskı altında bulundurulduklarını açık ve seçik olarak ifade etmiş, çözüm yolu olarak da, ekonomik geri-kalmışlıktan kurtulmanın yanı sıra, her türlü Anayasa dışı baskı ve zorlamalara son verilmesini, devlet birlik ve bütünlüğünün objektif ve sübjektif şartlarının ancak bu şekilde oluşabileceği gerçeğini önermiştir.

C- İddianamede Kullanılan Konuşma ve Yazı Alıntıları Partiyi Bağlamadığı Gibi, Üstelik Yanlış da Yorumlanmışlardır:

İddianamede, 4. Büyük Kongre Kararlarının (6) numaralı bölümü yorumlanırken, kullanılan kaynaklardan biri de, Kongrede konuşan delegelerden bazılarının konuşmalarından alınan bir veya iki cümlelik parçalardır. *Partinin bu konuşmalardan sorumlu tutulamayacağı, genel hukuk kuralları ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanunu hükümlerine göre, açık bir gerçektir.* Daha önce de belirttiğimiz gibi, konuşmalarda bir suç unsuru var idiyse, bu suçu işleyenlerin Partiden ihraçlarının istenmesi gerekirdi. Bu yapılmayarak, Partinin tek tek delegelerin konuşmalarından sorumlu tutulmaya kalkışılması, Siyasi Partiler Kanununun 111/3. maddesine aykırıdır. Kaldı ki, *Yargıtay'ın müstakar içtihatlarında da belirtildiği gibi,* bir konuşma veya yazı hakkında, o konuşma veya yazının tümüne bakılmaksızın, bir veya iki cümlesine dayanılarak hüküm tesis edilemez. Bir de, iddianame doğrultusunda bir izlenim uyandırılabilmesi için, iddianamede, Kongre süresince toplantı salonunda “Doğuda özgürlük” tezahüratının yapıldığı ve bundan da TİP’in ayrı bir “Kürt Devleti” istediği sonucunun çıkarılabileceği belirtilmektedir. Bırakınız salonda dinleyicilere ayrılan bölmede yapılan tezahüratı, Kongrede konuşan tek tek delegelerin söz ve beyanlarının bile Partiyi bağlamadığı hukuki gerçeği apaçık ortadadır. Kaldı ki iddianamede, birbirlerinden çok farklı anlamlar taşıyan iki kavram, “bağımsızlık” ve “özgürlük” kavramları birbirlerine karıştırılmış ve bu karışıklıktan hareketlenerek, “anayasa-dışı baskılara son verilmesi” (özgürlük) isteğinin “ayrı bir devlet” (bağımsızlık) isteği şeklinde sunulması yoluna gidilmiştir. İddianameyi kuvvetlendirmek için öne sürülen bu gibi “deliller”e ne kadar itibar edilebileceği bu açıklamalardan da anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan iddianamede, kongre kararının (6) numaralı bölümü Emek Dergisinde çıkan yazılara ve konuşma özetlerine dayanılarak yorumlanmaya çalışılmakta, bunu yaparken de başlıca üç görüntü yaratılmaya gayret edilmektedir. Birinci görüntü, sorunun “milliyetler meselesi” açısından ele alındığı; ikinci görüntü, milliyetler meselesinin bir tek çözüm yolunun bulunduğu ve bunun da “milliyetler prensibi”, başka bir deyişle “milliyetlerin kaderlerini tayin hakkı veya oto-determinasyon” olduğu; üçüncü görüntü de “halk” sözünün millet anlamında kullanıldığıdır. Bu görüntülerin inandırıcı olabilmesi için iddianamede, Emek Dergisi Türkiye İşçi Partisinin resmî yayın organı gibi sunulmaktadır. Şöyle ki; Emek dergisi için iddianamenin 8. sahifesinde “TİP’in hakkını savunan sosyalistler tarafından yayınlandığı açıklanan”; 11. sahifesinde “Partiye yakın olan”; 14. sahifesinde “Parti organı olan”; 16. sahifesinde “Partinin yayın organı durumundaki” ibareleri

kullanılmıştır. Oysa Emek Dergisi kesinlikle Türkiye İşçi Partisinin yayın organı değildir. Bugüne kadar Türkiye İşçi Partisinin “Yayın Organı” niteliğinde iki yayını olmuştur. Her ikisi de 15 günlük olan bu iki yayın organı “TİP Haberleri” ve “Parti Gazetesi”dir. Bir dergiyi Parti üyesi olan kişilerin çıkarması Parti yöneticisi olan bazı kişilerin bu dergiye zaman zaman yazı yazması, o dergiyi Partinin yayın organı yapmaz. Bir dergi ya da gazetenin Parti yayın organı olabilmesi için, (a) Parti yetkili organının söz konusu dergi veya gazeteyi çıkarmaya karar vermiş olması; (b) Sahibini ve yazı kurulunu tayin etmesi, gerektiğinde değiştirebilmesi; (c) Dergi veya gazetenin yayın politikasını tespit etmesi; (d) Yayınların Parti politikasına, parti, görüş ve tezlerine uygun olup olmadığını denetlemesi; (e) Gerektiğinde finansmanına katkıda bulunması gibi şartların yerine getirilmesi gereklidir. Emek Dergisinin çıkışında ve devamında, bu şartların hiçbirisi gerçekleşmemiştir. Bu dergi bir kısım partililerce, Partinin yönetim, karar, direktif, denetim ve malî yardımından tamamen bağımsız olarak çıkarılmıştır. Bunun için bu dergide çıkan yazılar, Türkiye İşçi Partisini değil, ancak kendi yazarını bağlar.

Gerçekten de hukukun en temel ilkelerinden biri bir kişinin fiilinin kendi bütünü içinde ele alınması gerektiğidir. Partimizin kararı da kendi bütünlüğü içinde ele alınmalı ve kanunlar karşısında da böyle tartışılmalıdır. Eğer, bir metnin yorumlanması için ek destek aranıyorsa, o zaman 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111/2. maddesinde gösterilmiş olan organların tavır, tutum ve davranışına bakmak zorunluluğu vardır, Nitekim, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulunca, 3.6.1968 gün ve 1139-196 sayı ile verilmiş bir kararda da bu noktaya işaret olunmuştur. Yargıç Ali Faik Cihan’la ilgili kamu davasının bilirkişi olan Sahir Erman incelediği eserde Karl Marx üslup ve edasına benzerlik bulduğu için suç görmüştür. Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu ise, bu mantığı, “Ceza Hukuku” prensiplerine, Türk Ceza Kanununun 141-142. maddelerindeki açık hükümlere ve “kanunun sarıh olarak suç saymadığı bir fiil için, kimseye ceza verilemez” kaidesine aykırı gördüğünden bilirkişi mütalâasını reddetmiştir.

İşte, Başsavcılığın, iddianamesi de böyle yanlış bir yorumla ve yüzeysel benzerliklerden hareket ederek Partimizi suçlama gayreti içinde bulunmaktadır. Bu nedenle iddianamedeki suçlamanın herhangi bir hukuki dayanağı yoktur. Yukarıda işaret edildiği gibi, Parti dışındaki bir “fikir forumu” niteliğinde olan bir dergideki yazıların, 648 sayılı kanunun 111/2. maddesi uyarınca açılmış bir “temelli kapatma” davasında dayanak olarak gösterilmesi temel hukuk ilke ve anlayışına aykırıdır.

Bu konudaki, hukuki olmayış, o kadarla da kalmamaktadır. Emek Dergisinden iddianameye aktarılan parçalar, sayfalarca tutan yazılardan özel bir dikkat ve titizlikle seçilmiş cümle ve paragraflardır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, sayfalarca tutan bir yazıdan seçilmiş bir kaç cümleye dayanılarak herhangi bir değerlendirme yapılamayacağı Yargıtay’ın müstakar içtihatlarında hükme bağlanmıştır. Öte yandan iddianameye aktarılan parçaların alındığı yazıların büyük bir kısmı hakkında adli makamlarca kovuşturma bile açılmamış olması calibi dikkattir. Emek Dergisinde yayınlanan 4. Büyük Kongre konuşma özetleri ise Dergi muhabirinin notlarına göre düzenlenmiştir. Bu nedenle yapılacak herhangi bir değerlendirmede bu noktanın da göz önünde tutulması gereği vardır.

Hukuki ve kanuni durum bu olmasına rağmen, iddianamede, kongre kararının (6) numaralı bölümünün yorumu için kullanılan yazı ve konuşma özetleri dikkatle incelenirse, iddianamede bunların doğru değerlendirilmediği, bu nedenle de iddianame doğrultusunda bir izlenim yaratılması için gösterilen çabanın iddianameyi bir nebze bile kuvvetlendirmede kolayca görülebilir. Bir an için iddianamede kullanılan kaynakların herhangi bir hukuki değer taşımadığı objektif gerçeğini bir yana bırakarak, durumu inceleyelim. İddianamenin 9, 10 ve 14, 15. sahifelerinde, Emek Dergisinde çeşitli tarihlerde yayınlanmış yazılardan ve konuşma özetlerinden pasajlar alınarak, kongre kararlarının bu fikirlere dayandığı, bu nedenle de “bölücü” nitelikte olduğu gösterilmeye çalışılmıştır. Bunun yapılabilmesi için de yazı ve konuşmaların öz ve amaçlarının ne olduğu, yazılardan aktarılan parçaların hangi somut duruma tekabül ettiği belirtilmemiştir.

Bu yazı parçalarının iddianameye hangi amaçla aktarıldığı yine iddianamenin 14 ve 15. sahifelerinden anlaşılmaktadır. Buna göre, “Doğu Sorunu”ndan “Halklar Sorunu”na dönüş sadece bir kavram değişikliği değildir. “Halklar” kelimesi “milliyet” kelimesi ile eşanlamda kullanılmaktadır. İddianameye göre halk ve milliyet kelimeleri arasındaki özdeşlik Behice Boran, Sait Çiltaş ve Kemal Burcak’ın konuşma ve yazılarından ve Emek Dergisinin 10. sayısında çıkan imzasız yazıdan da anlaşılmaktadır. Nitekim, iddianameye göre, “TİP Genel Sekreterlerinden Sait Çiltaş’ın 4. Büyük Kongreden önce 19 Mayıs 1969 günlü Emek dergisinde yayınlanan (Sosyalizm ve Etnik Mesele) başlıklı yazısında “... ileri sürdüğü düşüncede (halk) deyimi ile, kendilerine özgü gördüğü ölçüler içinde, (Uluslaşma)nın kastedildiğini göstermektedir.” (İddianame s. 15).

Burada, iddianame ile “kanıtlanmak” istenen şey, Sait Çiltaş’ın yazısının, Kürt halkının “Ulus” olduğu veya “Uluslaşma” süreci içinde bulunduğu yollu bir fikir taşıdığıdır. Öncelikle belirtilmesi gereken şey, yazının böyle bir fikir taşımadığıdır. Çiltaş’ın yazısı genel olarak, dünyada uluslaşma olayını incelemekte ve yazının hiçbir yerinde Türkiye’deki somut durumdan söz etmemektedir. İddianamede Çiltaş’ın yazısı, zaman ve mekândan soyutlanarak, taşımadığı anlamları taşıyormuş gibi gösterilmeğe çalışılmaktadır. “Kongreye hazırlık” teşkil eden bir yazı olarak iddianamede sunulmuş olan bu yazı, 4. Büyük Kongreden önce, ama tam 17 ay önce yazılmıştır. Yayınlanışının üzerinden iki yılı aşkın bir süre geçtiği halde yazı hiçbir kovuşturmaya da uğramamıştır. İddianame ile yazıya yüklenmek istenen anlam bulunsa idi herhalde yazının kovuşturmaya uğraması gerekirdi. Demek oluyor ki Çiltaş’ın yazısına dayanarak 4. Büyük Kongre kararının (6) numaralı bölümünü yorumlamaya kalkışmak geçerli ve hukuki olmadığı gibi, iddianamenin çıkarmak istediği sonuca tam anlamı ile ters düşmektedir.

İddianamede yer alan ve üzerinde durulması gereken bir diğer husus, 4. Büyük Kongredeki “halk” sözünün “ulus” anlamında kullanıldığını göstermek için Emek Dergisinin Mart 1971 günlü 10 numaralı sayısında yayınlanan “Millî Mesele Konusunda” başlıklı yazıdan bir parçanın kullanıldığıdır. Türkiye İşçi Partisini hiçbir şekilde ilgilendirmeyen ve bağlamayan bir yazıdan yapılan aktarma bile iddianamede ileri sürülmüş olan görüşü çürütecek niteliktedir. Sayın Başsavcı, burjuva teorisyenlerinin ve hukukçularının ileri sürdükleri tarif ve görüşlerden hareketlenerek sosya-

list teori ve görüşler hakkında sonuçlar çıkarmaktadır. Başsavcı burjuva hukuku ve teorisinde yer alan halk-milliyet-millet özdeşliğini ve “her millete bir devlet” ilkesini dayanak alarak, dergiden aktardığı sözlerle, millet-milliyet özdeşliğini kurmaya çalışmaktadır. Burjuva teorisyenleri ve hukukçuları milliyet ve millet kavramları arasında ayırım yapmamakta, mevcut olan ayırım üzerinde durmamaktadırlar. Oysa, sosyalist literatürde, milliyet ve millet kavramları eşanlamda olmayıp, çok farklı şeyleri ifade etmektedirler. Sosyalist kavramlarla yazılan bir yazıdan milliyetin militle eşanlamlı kullanıldığı sonucunu çıkarmak, en hafifinden, belirli kavramlara bambaşka bir anlam yüklemektir. Şöyle ki, “halk” sözünün “ulus” anlamında kullanıldığını, ispat çabasında olan iddianame, Emek Dergisindeki söz konusu yazıda, terminolojik bir tartışmada, “halk” deyiminin “Marksist-Leninist teoride” milliyet sözcüğü ile eşanlamda kullanıldığının belirtilmesini, kendi tezinin doğrulanması olarak görüyor. İddianame buradan giderek, milliyet sözünün millet anlamına geldiğini, dolayısıyla, Türkiye İşçi Partisinin “Kürt halkı” derken aslında “Kürt milleti” demek istediğini vargılamaktadır. Oysa, “millî mesele konusunda” başlıklı yazının bu bölümünde millet kavramı ile milliyet kavramının birbirlerinden nitel (keyfi) bakımdan farklı oldukları açıkça anlatılmaktadır. İddianame eki olarak sunulan bu yazının bütünü ile okunmasından da görüleceği gibi milliyet, dergideki görüşe göre, dil, ruhsal şekillenme ve toprak birliğinden ibaret olan üç unsurdan oluşur. Eğer bu üç unsura bir yenisi, yani “iktisadi yaşantı birliği” eklenirse, ve anca o zaman, millet teşekkül etmiş olur. Dolayısıyla insan toplulukları, millet olmadan önce milliyet halindedirler. Her milliyetin millet olması zorunlu değildir. Şöyle ki, milliyet halindeki insan toplulukları, kendi millî pazarları etrafında “iktisadi yaşantı birliği” kuramazlarsa, başka bir millet içinde eriyerek, onunla bütünleşerek tarih sahnesinden çekilirler. Görüldüğü gibi, yazıda milliyet, millet anlamından çok farklı bir anlamda kullanılmakta ve unsurları açıkça belirlenmiş bulunmaktadır. Bu nedenle, Emek’teki söz konusu yazı, iddianamenin kurmaya çalıştığı halk-millet özdeşliğinin kurulmasına elverişli olmadığı gibi, hiçbir yanılmaya meydan vermeyecek şekilde, halkın millet anlamına gelmediğini gözler önüne sermektedir.

Öte yandan, iddianamede gösterilmek istenen bir diğer husus, sorunun, Türkiye İşçi Partisi tarafından “milliyetler meselesi” çerçevesi içinde ele alındığıdır. Bunda da tutulan yol, daha önce de değindiğimiz gibi, 648 sayılı kanununun 111/2 maddesinde sayılan organların fiilleri (ve yalnızca onların fiilleri) ışığında 4. Büyük Kongre kararının ilgili bölümünü incelemek değil, kanun ve hukuk bakımından Partiyi hiçbir şekilde ilgilendirmeyen verilere ve kaynaklara dayanarak yorum yapmaktır. Ancak, iddianame doğrultusunda bir izlenim yaratabilmek için kullanıldığı anlaşılan bu kaynaklar bile, iddianameyi kuvvetlendirmekten uzaktır.

İddianamenin 15. sayfasında Emek dergisinde yayınlanan imzasız bir yazı ile gene aynı dergide Behice Boran ve Sadun Aren’in çeşitli konuşmalarının dergi muhabiri tarafından yapılan özetlerinden, Doğu sorununa “milliyetler meselesi” açısından bakıldığının anlaşıldığı, bunun da sorunun “milliyetler prensibine”, bir başka deyişle “milliyetlerin kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesi”ne göre çözüleceğini gösterdiği ileri sürülerek “bu da bölücülüğün meşrû gösterilmek istenen nedeni olacaktır” denilmektedir. Ayrıca, iddianamede konunun “sosyal devrim ve bilimsel

sosyalizm” açısından ele alınması da zorunlu olarak otonomiye ulusların kaderlerini tayin hakkı ilkesinin uygulanmasını gerektirir denmektedir.

Emek’te yayınlanan yazının veya konuşma özetlerinin, kanun ve hukuk karşısında, Partiyi ne ölçüde bağladığı konusunu bir an için bir yana bıraksak bile, bu yazılarda yer alan görüşleri iddianamede yorumlandığı şekilde yorumlamak mümkün değildir. Bir kere, iddianamede, “milliyetler meselesi” ile “milliyetler prensibi” birbirleri ile karıştırılmaktadır. İddianame “amme hukukunda milliyetler teorisi” üzerine biri Muvaffak Akbay, biri de Le Fur’dan iki metin aktarması yapmaktadır. Aslında bu metinlerde anlatılmaya çalışılan şey, iddianamede “milliyetler teorisi” olarak adlandırılan “millî mesele teorisi” değil, “milliyetler ilkesi”dir. “Amme hukukunda milliyetler teorisi” adına “milliyetler ilkesi” üzerine verilen açıklama, burada Türkiye İşçi Partisinin “milliyetler prensibi”nin uygulanması doğrultusunda bir çaba gösterdiği şeklinde bir izlenim yaratmak amacını gütmektedir. Oysa, “millî mesele- konusunda” başlıklı yazıda da açıkça belirtildiği gibi, “milliyetler prensibi” bilimsel sosyalist bir ilke değil, bir burjuva ilkesidir ve bilimsel sosyalist millî mesele teorisi, milliyetler ilkesini açıkça ve kesinkes reddetmektedir. İddianame bir yandan Türkiye İşçi Partisinin bilimsel sosyalist bir parti olduğunu söylerken, öte yandan garip bir şekilde kavramları birbirine karıştıracak Türkiye İşçi Partisine bir burjuva ilkesi olan “milliyetler prensibi”ni zafere eklemeye kalkışmakta, her şey bir yana kendi içinde çelişmeye düşmektedir. Kısaca özetlemek gerekirse, birbirine karıştırılan milliyetler prensibi ile, milliyetler meselesi iki farklı şeydir; ikincisi ilkinin reddiyesidir.

“Milliyetler meselesi”nin somut duruma bağlı olarak çeşitli çözüm yollarına sahip bulunduğu bilinen bir gerçektir. Nitekim İddianamede Lenin ve Stalin’den aktarılan örnekler bile aynı meseleye, somut durumun somut tahliline bağlı olarak, iki farklı çözüm yolunun önerildiği görülmektedir. “Milliyetler meselesi”nin birçok çözüm yolu arasında “kültürel özerklik”, “federasyon”, “azınlık statüsü” v.s. bulunduğu gibi; bu çeşit haklar tanınmadan da bir örgütlenmeye gidilmesi mümkündür. Milliyet ve millet kavramlarının iddianamede tartışılmasına ait yukarıda belirttiğimiz görüşleri kısaca özetlemek gerekirse, Sayın Cumhuriyet Başsavcısı burjuva teorisyenlerin ve hukukçuların ileri sürdükleri tarif ve görüşlerden hareket ederek sosyalist teori ve görüşler hakkında sonuç çıkartmaktadır. Bir başka deyimle belli bir fikir sisteminden, temel nitel farklılık gösteren bir başka fikir sistemine atlayarak, birinciye ait kaziyelerden ikinciye atfettiği sonuçlar çıkarmaktadır. Böylece yine bir mantık hatasına düşmektedir. Sosyalizmin bilimsel teorisine göre, bir milleti teşkil eden unsurlar arasında, dil, tarih, sosyal değerler ve gelenekler birliği önemli unsurlar olmakla beraber, tayin edici unsur, mümeyyiz vasıf, gelişmiş bir iş bölümü sistemine tâbi olarak toplumun bir millî pazar çerçevesinde bütünleşmiş, bir organik bütün haline gelmiş olmasıdır. Bunun için, millet kavramı, tarihsel bir kategoridir. Ancak kapitalist toplumun sisteminin oluşması ile millet birimleri, millî devletler belirmiştir. Ondan önceki, binlerce yıllık insanlık tarihinde, kavimler, halklar mevcut olmuş, çeşitli tip toplumsal örgütlenmeler, sistemler meydana getirmiştir. Ama bunlar millet olmamışlardır. Eğer dil, din, tarih birliği, millet kavramının temel mümeyyiz unsurları olsa idi, eski ve orta çağlar kavimlerinden de millet olarak söz

edilirdi. Oysa ki tarihte milletler, yeni çağda oluşmuş toplumsal birimlerdir.

Demek oluyor ki, iddianamede ileri sürüldüğü gibi Türkiye İşçi Partisi Kürt sorununa “milliyetler meselesi” çerçevesinde baksa bile, bu, ister sosyalist, ister burjuva çözüm yöntemlerine göre hareket edilsin, “otonomi”den yana olduğu anlamına gelmez. Kaldı ki Türkiye İşçi Partisi “halk” sözünü siyasi değil, sosyolojik bir gerçek olarak kullanmakta ve kongre kararında çözüm yolu olarak sadece vatandaşlık bağının kuvvetlendirilmesini, bunun için de, Anayasa dışı baskıların kaldırılmasını öngördüğünü açıkça söylemektedir.

D- İddianamede D.D.K.O. içinde veya bu ocaklarla ilgili olarak yapılan konuşmaların Partimizle ilişkisini kurma çabası yersizdir ve Partimizle hiçbir ilgisi yoktur:

İddianamede, 4. Büyük Kongre “Doğu Sorunu” ile ilgili programından ve 3. Büyük Kongre kararından çok farklı çözüm yolu getirildiği ileri sürüldükten sonra, bu kararın, belli bir hazırlık dönemi geçirilerek alındığının akla ve mantığa uygun düştüğü belirtilmiştir (*İddianame*, s. 6-7). Bu hususu kanıtlamak için de Partimiz ile hiçbir ilgisi olmayan bazı örnekler verilmekte ve bunların 4. Büyük Kongre kararlarına hazırlık dönemi olduğu ileri sürülmektedir.

Partimizin, “Doğu Sorunu” ile ilgili tutumunun özü bakımından hiç değişmediğini yukarıda göstermiş bulunuyoruz.

Şimdi, hemen şunu belirtelim ki iddianamenin 6, 7 ve 8. sahifelerinde zikredilen olaylarla kongre kararları arasında kurulmak istenen illiyet bağı Genel Hukuk ilkelere tamamen aykırıdır. Çünkü Parti Genel Kongresinde alınmış bir kararın “hazırlık” dönemi olarak, Parti-dışı bazı çalışmalarla bağ kurulmak istenmektedir. Bu tutum daha önce belirttiğimiz gibi Anayasanın ve 648 sayılı kanunun genel prensiplerine ters düşmektedir. 648 sayılı kanun parti üyesi kişilerin eylemlerinin ancak 112. maddede yazılı şartlar gerçekleşmişse, partiyi bağliyacağı hükmünü getirmiştir. Bu nedenle parti yetkili organlarınca alınan bir kararı, birkaç parti üyesinin müsned söz ve eylemleri ile açıklamaya kalkışmak mümkün değildir. Kaldı ki iddianamede sözü edilen kişilerin çoğu parti üyesi bile değildir. Devrimci Doğu Kültür Ocakları ile Partimiz arasında hiçbir organik bağ olmadığı gibi, görüş, tutum birliği de yoktur. Bu ocakların üyeleri arasında bazı Parti üyesi kişilerin bulunduğu doğrudur. Ne var ki bu ocaklara kayıtlı olanlar arasında başka partilerin üyeleri de bulunmaktadır. Ayrıca, hem Partimizin bugünkü yöneticileri, hem de kongreyi hazırlayan yöneticileri ile D.D.K.O. ve iddianamede sayılan çeşitli kimseler arasında ihtilâf bulunduğu da açık bir gerçektir.

Durum böyle olunca, kongre kararını açıklamak için, bugünkü yöneticilerle görüş ayrılığında bulunan kişilerin fiillerini iddianameye alarak bunlardan netice çıkarmaya çalışmak, mantığa aykırıdır. Kongre kararı ancak Parti yetkili organlarının genel tutum ve eğilimi ile yorumlanır. Parti-dışı ve hatta Partiye karşı derneklerin ve hele Parti üyesi olmayan kişilerin fiilleri Partiyi suçlama için esas alınamaz. Nitekim iddianamede adından söz edilen ve sözleri Parti kararını yorumlamaya esas alınan kişilerden çoğu Parti üyesi olmadığı gibi, bunlar arasında Partiye fiili tecavüzde bulunanlar bile vardır. Örneğin, Mehmet Demir 13. 9. 1970 günü, Büyük Kongreden 1,5 ay önce, Parti Genel Merkezini basarak, Partinin eşyalarını alıp götürülenler arasında olup, bu fiili yüzünden Partiden çıkarılmış ve yaptığımız müracaat sonunda

hakkında Cumhuriyet Savcılığınca kamu davası açılmıştır. Ayrıca, iddianamede adı geçenlerden Nesir Semikanlı, Yümnü Budak, İbrahim Güçlü, Ali Beyköylü, Sabri Çepik, Süleyman Bayramoğlu, Hasan Hüseyin Gürdoğan, Nusret Kılıçarslan, Musa Anter ve M. Emin Bozarıslan parti üyesi değillerdir ve Parti ile de hiçbir ilişkileri yoktur. İddianamede bunlardan bir kısmının Parti üyesi gibi gösterildiği görülmektedir. Öte yandan Parti üyesi olmadıkları bilinenlerin sözlerine dahi Partiyi suçlamak için yer verilmesindeki neden ise, anlaşılabilir değildir. Hele, iddianamede, Türkiye dışındaki bazı derneklerden bahsolunması ve bunların söz ve yazıları ile Partimizin töhmet altına sokulması iddianamenin genel hukuk ilkeleri ve 648 sayılı yasanın hükümlerine ne kadar ters bir anlayışla hazırlandığını kanıtlamaktadır. Bilindiği gibi, hukukun en genel ilkelerinden biri kişinin kendi eyleminden sorumlu tutulmasıdır. Bir kişinin veya bir kuruluşun, bir parti hakkındaki değer yargıları veya niyetleri bu partiyi sorumlu tutmak için hiçbir şekilde kullanılamaz. Bu açıdan yurtdışındaki çeşitli örgütlerin görüşlerine Mahkemenize sunulan ve Partinin temelli kapatılması istemini içeren iddianamede yer verilmesini, mantık, hukuk ve kanunlarla bağdaştırmaya imkân yoktur. Hele İddianamenin 8. sahifesinde yer alan ve Türkiye İşçi Partisinin D.D.K. Ocaklarına maddi ve manevi yardım yaptığı şeklindeki iddia da tamamen asılsız olup, herhangi bir delile dayandırılmadan böyle soyut bir iddianın yapılması da üzücüdür.

Özetle iddianamenin 6, 7 ve 8. sahifelerinde yapılan ve kongre kararının yorumlanması için kullanılan olaylar ve toplantılar tamamen Parti dışında cereyan etmiştir ve Partimizin Büyük Kongre kararı ile bunlar arasında hiçbir illiyet bağı yoktur. Bir kısmı Partili olmayan, bir kısmı Parti yöneticileriyle ihtilâf halinde bulunan kişilerin iddia olunan konuşmalarını, yaptıkları toplantıları 4. Büyük Kongreye hazırlık dönemi saymak, imkânsızdır. Bunlardan kongre kararlarının açıklanmasında da yararlanılamaz.

Öte yandan iddianamede bu toplantılara katıldığı iddia edilen Tarık Ziya Ekinci ve 4. Büyük Kongreye “Doğu sorunu” ile ilgili olarak sunulan karar tasarılarından birinde imzası bulunanların, sunduğu karar tasarısında, iddianamede sözü edilen görüşlere benzer yahut yakın bir görüş mevcut değildir. Ayrıca, bugüne kadar, Parti içinde iddianamenin 6, 7 ve 8. sahifelerinde anlatılanlara benzer bir söz söyleyen veya faaliyette bulunan da olmamıştır. Bu nedenle iddianamenin 15. sahifesinin sondan bir önceki paragrafı ile, 16. sahifenin 2. paragrafında D.D.K.O.’nda yapılan toplantılarda beliren görüşlerin büyük kongreye yansıdığı izlenimini yaranmaya yönelmiş paragraflar, Partimizi suçlama ve kongre kararlarını yorumlama açısından tamamen geçersizdir.

Esasen, iddianamedeki müsned sözlerine göre Mümtaz Kotan, Mehmet Demir ve Ali Beyköylü, Türkiye İşçi Partisi dışında bir çözüm öngörmekte ve bunun kurulacak veya kurulmuş olan yeni bir örgüt eliyle gerçekleştirileceğini belirtmektedirler. Bu husus da bu toplantıların ve konuşmaların Türkiye İşçi Partisinin hazırlık dönemi olduğu yolunda iddianamede yer alan görüşlerin gerçeğe uymadığını gösteren kanıtlardan biridir.

E- Kongre kararındaki “Anayasal vatandaşlık hakları” ibaresi iddianamede “vatandaşların Anayasal hakları” olarak alınmıştır.

İddianamede, kongre kararındaki, “Kürt halkının Anayasal vatandaşlık haklarını kullanma ve diğer tüm demokratik özlem ve isteklerini gerçekleştirme mücadelesi” deyimini incelenmekte (*İddianame*, s. 16) , ne var ki, kongre kararında yer alan “Anayasal vatandaşlık hakları” ibaresi “vatandaşın Anayasal hakları” şeklinde değiştirilip, vatandaşın Anayasal hakları ötesinde demokratik özlem ve istekleri olmayacağı belirtilmektedir. Oysa Anayasa metninin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, “Anayasal vatandaşlık hakları” ibaresi, Anayasamızın sadece 54-63. maddelerindeki hakları kapsarken, “vatandaşların Anayasal hakları” ibaresi Anayasamızdaki *bütün hakları* kapsamaktadır. İddianamede ibarenin böylece ters yüz edilerek ele alınması, kongre kararının tümünün mahiyetini bile değiştirecek vahamettedir. Kongre kararında “Anayasal vatandaşlık hakları” deyiminin ayrıca kullanılmasının nedeni özellikle, Anayasanın 54. maddesini bir kere daha vurgulamaktır.

İddianamede, “Anayasal vatandaşlık hakları” deyimini ters yüz edilip, “vatandaşın Anayasal hakları” haline getirildikten sonra, diğer demokratik özlem ve isteklerinin neler olduğunun sorulması ve buna Emek dergisinde yazılmış bir yazıdan alınan bir parça ile cevap verilmesi ise, bütün hukuk ölçülerinin ve insaf duygularının ötesinde haksız bir harekettir. Kanun ve hukuk açısından durumun tartışılması bir yana, iddianamenin 16. sahifesinde neden söz konusu yazının seçildiği, neden o yazıdan “ayrılma hakkını” açıklayan parçanın alındığı gerçekten izaha muhtaçtır. Mart 1971 günlü Emek dergisindeki “Millî Mesele Konusunda” başlıklı yazı bu konuda çeşitli görüşleri gözlem metodu ile inceleyen ve sağ ya da sol bütün çözüm yollarından söz eden genel bir yazıdır. Yazıda, tek bir satır bile Türkiye ile ilgili değildir. Hele herhangi bir yazarın 4. Büyük Kongre kararını açıklaması mahiyetinde hiç değildir. Durum böyle olunca, “diğer demokratik özlem ve istekler” ibaresini açıklarken bu yazının kaynak gösterilmesi, her şey bir yana hukuka, kanuna, mantığa ve en basit bir sağduyuya da aykırıdır.

Özetle “Anayasal vatandaşlık hakları” ve “diğer demokratik özlem ve istekler” ibaresine iddianamenin yüklemeye çalıştığı anlam her türlü hukuki temelden yoksundur. Partimizin bu deyimden ne anladığı, ileride ayrıntıları ile açıklanacaktır. Demek oluyor ki, 4. Büyük Kongre kararını yorumlamak için iddianamenin başvurduğu bazı konuşma ve yazılara atıf yapmak, bu atıflara dayanılarak istidlâl ve bundan da varsayım niteliğinde hükümler çıkarmak, kanuna ve hukuka aykırılığını bir an için unutsak bile, başarısızlığa uğramıştır.

F- *İsmet İnönü'nün Lozan'da Türkiye'deki "Kürt Halkı"ndan söz etmediği iddiası yanlıştır.*

Cumhuriyet Başsavcılığınca ifadelerine başvurulmuş Partililerde bazılarının, “Kürt halkı” deyiminin İsmet İnönü tarafından Lozan Barış görüşmelerinde de kullanıldığı, Kürt halkı deyiminden bölücü bir anlam çıkarılmasının doğru olmadığını belirtmeleri üzerine iddianamede buna cevap verilmek gereği duyulmuştur. Gerçekten iddianamenin 17. sahifesinde “Lozan Barış Antlaşması konuşma ve kararlarında da Misak-ı Millî'nin çizdiği sınırlar içindeki azınlıklar sayılırken Kürt ayırımına yer verilmemiştir” denilmektedir. İddianamenin 18. sahifesinde ise, Genel Başkanımız Behice Boran'ın ifadesinin samimi olmadığını ve gerçeklere aykırı olduğunu belirtmek için şöyle denilmektedir: “Örneğin Lozan Konferansı sırasında söz konusu

olan Misak-ı Milli sınırları dışında bırakılan Musul bölgesindeki Kürtlerdir. Oysa, Türkiye ülkesi içinde Kürtlerin, değil ayrı bir ulus veya milliyet halinde bulunmaları, bir azınlık teşkil ettikleri düşüncesine bile yer verilmemiştir.”

Şimdi, “Lozan Konferansı, Tutanaklar, Belgeler” başlıklı Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi yayınları arasında yayınlanan ve konferans metinlerinin Prof. Seha Meray tarafından Türkçeye çevrilmesinden ibaret olan 344-350. sahifelerinden gerçeğin ne olduğunu görelim. Bu sahifelerde İsmet İnönü, Musul vilâyetinin neden Türkiye’ye verilmesi gerektiğini açıklarken şöyle demektedir;

“Kürt halkının İran kökenli olduğu öne sürülmüştür; oysa bu iddiayı, Kürtlerin Turan kökenli olduğunu kabul eden Encyclopedia Britannica yalanlamaktadır:

“Zaten, Anadoluyu tanıyanlar bilirler ki, gerek töre, gerek gelenek ve görenek bakımından, Kürtler hiçbir yönden Türklerden farklı değildirler; ayrı diller konuşmakla beraber *bu iki halk*, soy, inanç ve görenek bakımından tek bir bütün meydana getirmektedir.” (s. 344)

“Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, Türklerin olduğu kadar, Kürtlerin de hükümetidir; çünkü, Kürtlerin gerçek ve meşru temsilcileri millet meclisine girmiştir ve Türklerin temsilcileri ile aynı ölçüde ülkenin hükümetine ve yönetimine katılmaktadırlar.

“Kürt halkı ve yukarıda belirtilen temsilcileri Musul vilâyetinde oturan kardeşlerinin anayurttan ayrılmalarına razı değildirler; böyle bir ayrılmaya engel olmak için bütün fedakârlıklara katlanmaya hazırdırlar.

“Son savaşlarda da Kürtlerin kötü döğüşmüş olduklarının söylenmesine gelince, Türk temsilci heyeti dünya savaşına ve bağımsızlık savaşına katılmış Türk ordusunun bütün komutanlarının, yurdun kurtuluşu için Kürt halkının yaptığı hizmetleri ve katlandığı fedakârlıkları saygı ve hayranlıkla belirttiklerini söylemeyi ödev bilmektedir.” (s. 348)

Görüldüğü gibi, Cumhuriyetimizin kurucularından biri olan İsmet İnönü, Musul’daki Kürtlerden, Türkiye’deki Kürt halkının Musul’daki kardeşleri diye söz etmektedir. Ve iddianamede öne sürülenin aksine bu konuşmalarda “Kürt halkı” deyimini Türkiye’deki Kürtler için kullanmaktadır.

Hiç şüphesiz, İsmet İnönü Kürt halkından söz ederken bölücülük yapmamaktadır. Tersine bütünlüğü belirtmek için Kürt halkı deyimini kullanmakta ve Büyük Taarruzda “... aynı ülküyü gerçekleştirmek için” Kürtlerle Türklerin tam bir işbirliği içinde çalıştıklarını; Kürtlerin Türkiye’de yurttaşlık haklarından her zaman yararlandıklarını, hükümet ve yönetim işlerinde etkili olduklarını, Türk hükümetini hiçbir zaman yabancı bir hükümet saymadıklarını belirterek, sözü Musul Kürtlerine getirmekte ve “Yurttaşlık haklarını ve yetkilerini kapsamayacak olan ve sözde özerk bölgelerin halklarına tanınacağı söylenen haklar, Kürt soyu gibi üstün bir soyu hiçbir zaman tatmin etmeyecektir” demekte (s. 349) ve işgalci ülkelerin tanıyacağı hiçbir hakkın Türk devletinin bu vatandaşlara tanıdığı hakların seviyesine ulaşamayacağını, çünkü, Türk devletinin Kürtleri tamamıyla eşit vatandaş olarak kabul ettiğini belirtmiş olmaktadır. Burada şuna da işaret etmek isteriz ki, iddianamede, Lozan Antlaşması görüşmeleri sırasında Türk delegasyonunun Kürtlere muhtariyet verilmesini söz konusu ettiği Genel Başkanımız tarafından söylenmiş gibi konu

tartışılıp, böyle bir şeyin geçersiz olduğu iddia edilmektedir. Oysa, Genel Başkan Behice Boran Cumhuriyet Başsavcılığına verdiği ifadeyle böyle bir iddiada bulunmamıştır. Yalnızca İnönü'nün, Musul meselesi tartışılırken, yukarıda belirttiğimiz gibi Türkiye'deki Kürtlerden ve bunların Millî Kurtuluş Savaşına katılıp, birlikte dövüşmelerinden sitayişle söz ettiğini belirtmiştir. Yani İnönü'nün Anadolu'da Kürtlerin varlığını kabul ederek konuştuğuna ve bunu reddetmediğine işaret etmek istemiştir.

Yukarıya alınan parçalar ve Parti yetkililerince Cumhuriyet Başsavcılığında verilen ifadeler sorunun ele alınış ve anlatış tarzının iddianamede gösterilmek istenildiği gibi olmadığını ve Kürt halkından söz etmenin hiçbir zaman "bölücülük" olarak mütalâa edilmesinin mümkün olmayacağını kanıtlamıştır.

G- Türkiye İşçi Partisi'ne yöneltilen azınlık yaratma suçlaması geçersizdir.

Sayın Cumhuriyet Başsavcısı iddianamesinde, Türkiye İşçi Partisinin kapatılması istemini azınlık yaratılmasının önlenmesine ilişkin, siyasi Partiler Kanununun 89. maddesine de dayandırmaktadır. 89. maddenin hukuki değerlendirilmesine girmeden önce, kısaca azınlık sorununa ilişkin olarak iddianamede yer alan suçlamalara değinelim.

4. Büyük Kongre kararında Kürt halkının kendine özgü bazı özelliklere sahip bir etnik grup olduğu düşünülmüş, ama, Kürt halkının, millî veya dinî farklılıklara yahut dil farklılığına dayanan bir azınlık olduğu kesinkes ileri sürülmemiştir. Azınlık bilindiği gibi, bir ülkenin egemen unsuruna göre sayıları az olan ve kendilerini ayrı bir ulustan sayan topluluk demektir. (Bkz. Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük). Azınlık yarattığı gerekçesiyle kapatılmak istenen Türkiye İşçi Partisinin "azınlık yaratmadığı" bir başka vesileyle iddianame tarafından da kabul edilmektedir. İddianamede Hüseyin Ergün ve Necati Erel Yazıcıoğlu'nun "Kürtlerin de Ermeni, Rum, Çerkez gibi azınlık haklarına sahip olmaları gerektiği" şeklinde yorumlanan düşünceleri, kabulü mümkün görülmemen ve samimiyetten uzak düşünceler olarak iddianame tarafından nitelendirilirken, bunun, "Kürtleri azınlık kabul etmeyen Parti genel politikasına ve disiplinine aykırı düştüğü" söylenmiştir. İddianame, "demokratik hak ve özgürlüklere sahip olma gereği" düşüncesini, "azınlık statüsüne sahip olmak gerektiğinin düşünüldüğü" şeklinde değerlendirmiş ama bu yanlış değerlendirme dolayısıyla doğru bir noktayı ifade etmiştir: PARTİ POLİTİKASININ KÜRTLERİ AZINLIK OLARAK KABUL ETMEDİĞİ NOKTASINI.

Gerçekten de Türkiye İşçi Partisi hiçbir zaman Kürt asıllı vatandaşlarımız için azınlık hakkı veya statüsü istememiş, yalnızca bu yurttaşlarımıza uygulanan Anayasa dışı baskıların kaldırılmasını talep etmiştir. Kaldı ki kongre karar tasarıları komisyonu üyeleri Hüseyin Ergün ve Necati Erel Yazıcıoğlu'nun Başsavcılıkta verdikleri ifade de Kürtlerin azınlık haklarına sahip olmaları gerektiği yolundaki bir düşüncüyü ileri sürmedikleri, süremeyecekleri açıktır. Her iki karar tasarısı komisyonu üyesi de tabii asimilasyona taraftar olduklarını beyan etmişler, Partinin ve kendilerinin, değil ayrılma hakkına, azınlık statüsüne dahi karşı olduklarını belirtmişlerdir. Tabii asimilasyona taraftar olmakla, azınlık statüsünü istemenin bağdaşamayacağı açıktır.

İddianamede bir de, Behice Boran'ın 4. Büyük Kongrede delegelerin Merkez

Yürütme Kurulu raporu üzerindeki tartışma ve eleştirilerine cevap olarak yaptığı konuşma eleştirilirken Boran'a "dil farklılığı yaratmak düşüncesi" atfedilmektedir. Oysa, ne bir kişinin ne de bir örgüt veya kurumun "dil farkı yaratmak" gücü, yeteneği yoktur. Bu fark objektif olarak ya vardır ya yoktur. Farkın, kişilerin ve örgütlerin iradesi dışında, objektif olarak var olduğunu yukarıda belirttik. Zaten, var olmasa sözü de edilemez, tartışılmaz da. Bu farkı söylemek Anayasaya aykırı, devlet ve millet bütünlüğünü bozucu da değildir. Kaldı ki objektif gerçekleri reddetmekle, başını kuma gömmüş devekuşu misali bir politika gütmekle hiçbir sorun halledilemez, tersine sorunlar ve işler yokuşa sürülmüş, çıkmaza sokulmuş olur. Türkiye'nin bütün sorunları için Anayasa çerçevesi içinde, ama objektif toplumsal gerçekleri, sosyolojik bilimsel kanunları göz önünde tutarak çözümler araştırmak suretiyle geçerli sonuçlara varılabilir.

89. Maddenin Anayasa Karşısındaki Durumu

Bu nedenlerle 89. maddenin 2. fıkrası hükümleri de Türkiye İşçi Partisine uygulanamaz. TİP Kürt halkından ve bu halkın farklı bir dil konuştuğundan söz ederken, Kürt dil veya kültürünü korumak, geliştirmek veya yaymak ve bu yollardan "azınlıklar" yaratmak davranışlarında ve önerilerinde bulunmamış, sadece dil farkından dolayı baskı ve şiddet yöntemlerinin kullanılmamasını, ayırım gözeten uygulamaların yapılmamasını, böyle bir uygulama ve politikanın Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Anayasanın resmî işlem ve ilişkiler alanı dışında, Türk dilini kullanmayı şart koşmadığını, vatandaşları bu hususta serbest bıraktığını belirtmiştir.

Kaldı ki, 89. madde her iki fıkrası ile Anayasanın 57. maddesine aykırıdır. Anayasamızın 57. maddesinde özellikle dikkati çeken nokta şudur: Maddede "Partilerin iç çalışmaları, faaliyetleri, Anayasa Mahkemesine ne suretle hesap verecekleri... kanunla düzenlenir" denildiği halde Partilerin hangi hallerde kapatılacağı düzenlenmesi işi ayrıca bir kanuna bırakılmamıştır. 57. maddenin 1. fıkrası, konuyu doğrudan doğruya Anayasanın kendisinin açıkça düzenlemiş olduğunu göstermektedir.

Anayasamızın 57. maddesinin gerekçesinden de kanunla düzenlenecek hususların Partilerin kapatılması ile ilgili olamayacağı anlaşılmaktadır. Anayasada, kanunla düzenleyeceği yazılmamış olan; tersine Anayasanın kendisinin düzenlemiş olduğu konularda kanunlar Anayasanın koyduklarından başka ve fazla yasaklar koyamazlar, koyarlarsa bu yasaklamalar Anayasaya aykırı olur.

Siyasi Partiler Kanununun 89. maddesinin ilk fıkrası siyasi partilerin kapatılması konusunda Anayasada bulunmayan bir hüküm getirmiştir. Bu fıkra göre: Türkiye'de azınlıklar bulunduğunu ileri süren partiler kapatılacaktır. Oysa Anayasanın 57. maddesi devletin ülkesi ve milleti ile bölünmezliği temel hükmüne uymayan partilerin kapatılmasını emretmiştir.

Anayasa Mahkemesinin 15.5.1963 günlü, Esas 1963-50, Karar 1963/111 sayılı kararlarında "Anayasanın açıkça düzenlediği bir konunun teşkilât kanunlarına intikal ettirilmesi ya Anayasa hükümlerinin tekrarı veya Anayasaya mütenazır ve onun özüne, sözüne uygun olacak şekilde formüle edilmesi halinde kabul ve tecviz edilebilir" denilmektedir. Yine Anayasa Mahkemesinin 11.3.1963 tarihli 963/37 Esas, ve 963/54 sayılı kararında ayrıca, "57. maddesinde partilerin uyacakları esaslar

gösterilmiş ve bu esaslara uymayan partilerin yine temelli kapatılacağı belirtilmiş...” görüşüne yer verilmektedir. Bu kararlara göre, Anayasada partilerin kapatılma sebepleri tahdidi olarak sayılmıştır. Kanunlar bunların dışında yeni kapatma sebepleri koyamazlar.

Siyasi Partiler Kanunu tasarısının görüşülmesi sırasında Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu bu maddenin tasarıdan çıkarılması için verdiği önergede; bu fıkranın haşiv olarak konulduğunu, dil farkından ve din farkından ötürü azınlıklar bulunduğunu, bu azınlıkların resmen de ifade edilmekte olduğunu; (azınlıklar bulunduğunu ileri sürmenin) yasaklanmasını izaha imkân görmediğini belirtmiş ve fakat önergesi reddedilmiştir.

Fahir Giritlioğlu'nun da belirttiği gibi, haşiv olarak konulmuş bulunan bu fıkranın Yüksek Mahkemenizce de, Anayasaya aykırı bulunacağına inanıyor ve Türkiye İşçi Partisinin kapatılması için açılmış olan bu davada bu fıkranın iptaline karar verilmesini talep ediyoruz.

III- Sorun ve Görüşümüz

A) “Kürt Halkı” Deyiminin Kullanılması:

İddianamede, ülkemizin Doğu bölgesinde “etnik özellik sahibi bir kısım vatandaşlar”ımızın bulunduğu kabul edilmektedir (s. 19). 1915 nüfus sayımı sonuçlarına göre, bu bölgede yaşayan yurttaşlarımızdan ana dili Kürtçe olanların sayısının 1.806.096 olduğu gene iddianamede belirtilmektedir.

Aynı gerçeği birçok resmî veya muteber yayında da bulmak mümkündür. Millî Eğitim Bakanlığınca yayınlanan İslâm Ansiklopedisinin 68. cildinde Kürtler maddesi 25 sayfalık yer tutmaktadır. Bu resmî belge dışında, ayrıca İbrahim Yasa'nın Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü İçin hazırlanmış ders kitabının 5, 12, 14, 35, 36, 43, 105, 174-177, 183. sayfelerinde, S. Öngör'ün SBF yayınları arasında çıkmış *Orta-Doğu İktisadi Coğrafyası* adlı kitabının 63... sayfelerinde, çeşitli yerli ve yabancı ansiklopedilerde Kürtler başlıklı bölümler de yer almaktadır. Bu bölümlerde de, bir kısım Kürtlerin yurdumuzda yaşadığı yazılıdır.

Zaten Türkiye'de Kürt bulunduğunu İlk defa söyleyen Partimiz değildir. Aynı gerçek Cumhuriyetin kurucusu Atatürk tarafından da ifade edilmiştir. Atatürk şöyle diyor:

15.9.1919 Tarihli Malatya Mutasarrıf Vekili Vasıtisiyle Hacı Kaya ve Şatzade Mustafa Ağalara Çekilmiş Telgraflar:

“Padişah ve millet hainlerini ifalatına kapılarak mazallah, beynel islam kan akıtılması ve bigünah zavallı Kürt kardeşlerimizden birçoğunun asakiri-şahane tarafından itlaf edilmesi gibi dünya ve ahret pek elim bir akıbetin men'i husulü emrinde sebkat eden himmematı vatanpervaneleri Sivas Umumi Kongre Heyetince şayanı takdir ve şükran görülmüştür. Sizler gibi din ve namus sahibi büyükler oldukça Türk ve Kürdün yek diğerinden ayrılmaz, iki öz kardeş olarak yaşamakta devam eyleyeceği ve makamı hilafet etrafında sarsılmaz bir vücut halinde dahil ve hariç düşmanlarımıza karşı demirden bir kale halinde kalacağı şüphesizdir.”

Heyeti Temsiliye namına
Mustafa Kemal

Anadolu ve Rumeli Müdafaa Hukuk Cemiyeti Kuruluş Sebepleri ve Teşkilatı Son Durum, Ermeniler-Amerikan Yardımı Hakkında General Harbord'a verilen Muhtıradaki:

“İmparatorluğu bölmek ve Türklerle Kürtler arasında bir kardeş harbine sebebiyet vermek için Kürtleri İngiliz himayesi altında müstakil bir Kürdistan kurma plânına iştirak etmek üzere tahrik ettiler. İleri sürdükleri tez imparatorluğun nasıl olsa dağılmaya mahkûm olduğudur. Bu teşebbüslerini tahakkuk ettirmek için büyük paralar harcadılar, her türlü casusluğa başvurdular. Bu suretle Noel isimli bir İngiliz subayı uzun bir zaman Diyarbakır'da gayretler sarf etti ve faaliyetlerinde her türlü sahtekârlık ve aldatmaya başvurdu. Fakat bizim Kürt vatandaşlarımız hazırlanan komplonun farkına vararak, onu ve vicdanlarını parayla satan diğer bir grup haini o muhitten kovdular.”

Mustafa Kemal Paşa

(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Serisinden, Türk İnkilâp Tarihi Enstitüsü yayını, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1964; *Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri* adlı 4. cildi s. 63 ve s. 79)

1925 yılında tekrar alevlenen hilâfet ile ilgili tartışma, kurtuluş savaşı sırasında Mustafa Kemal'in Kürt halkı konusunda ne kadar gerçekçi bir tutum içinde olduğunu bir kez daha açığa çıkarmıştır.

Mustafa Kemal, özellikle hilâfet sorununu tartışmak üzere bir yurt gezisi için Ankara'dan ayrıldığı bir sırada, hilafetçi bir risalenin hazırlanıp geniş ölçüde dağıtılmış olduğu görülmektedir. Risale İsmail Şükrü Hoca tarafından hazırlanmıştır ve hilâfet ile saltanatın biri birinden ayrılamayacağı ve dolayısıyla dokunulmaması gerektiği görüşünü yaymaktadır.

Bu görüş Mustafa Kemal'de büyük bir tepki doğurmuştur. Bunun üzerine Mustafa Kemal'in telkini ile Meclisin tanınmış hocalarından Antalya Mebusu Hoca Rasih, Muş Mebusu Hoca ve Hacı İlyas Sami, Siirt Mebusu Hoca Halil Hulki efendiler “Hakimiyet-i Milliye ve Hilafet-i İslâmiye” adlı bir karşı risale hazırlamışlardır. Mustafa Kemal'in emri ile 20 bin adet bastırılarak dağıtılan bu broşürde, hilâfet sorunu, din ve hukuk açısından ve Mustafa Kemal çizgisi doğrultusunda ele alınmaktadır. Bu risalenin önsözünde konumuzla ilgili olarak ve Kürt halkı üzerinde şöyle denmektedir:

“Hakimiyet-i milliyemiz, şer-i enverden, hakk-ı inkilaptan, hukuk-u tabiiye ve sarfeden, maslahattan doğmuş; kan dökülerek alınmış ve fisebilillah Türk ve Kürt milleti muahhidesinin mücahedesıyla, iktisab-ı zafer ve galibiyet etmiştir. Hazamin fazl-i rabbi.” (Ankara, Yenigün Matbaası, 1341 (1925), [Mukaddime] s. 3, eski yazı)

Bu yaklaşım ve bu belge başka araştırmacıların dikkatini çekmekten geri kalmamıştır. Nitekim haftalık *Akis* Dergisinin 6 Kasım 1967 tarihli sayısında Şevket Süreyya Aydemir'in bir yazısında aynen şu ifadeler yer almaktadır:

“Atatürk’ün ölümüne kadar hâkim olan resmî cereyan ‘Türkiye’de Kürt yoktur, Türk vardır’ merkezindeydi. Resmî toplantılar hep bu görüşle kapanıyordu. Bugün görüşler daha belirsizdir. Ama şu bir gerçektir ki, bizim Kürtçe konuşan Kürt vatandaşlarımız vardır ve bunlar üstün bir zekâ ve uyandırılmaya, sevmeye, korunmaya lâıyk, üstün bir çalışma gücü teşkil ederler. Milli Mücadelede, bütün eski isyan hatıralarına rağmen sakin bir sadakat gösteren bu kütleden Atatürk takdirle bahsediyordu. 1925’te bir ilim heyeti tarafından hazırlanıp, gerici bir risaleye red-diye teşkil eden ve Mustafa Kemal’in emri ile 20 bin nüsha olarak bastırılıp bütün yurda yayılan bu broşürde şu ibare vardır:

‘Hâkimiyeti milliyemiz, hukuku tabiiyeden, maslahattan doğmuş, kan döküle-rek alınmış, Türk ve Kürt milleti maahhidesinin mücahedesıyla, iktisab zafer ve ga-libiyet etmiştir.’” (Hakimiyeti Milliye ve Hilâfeti İslâmiye, Yeni Gün Matbaası, 1341 (1925) yirminci bin.).

Daha önce belirttiğimiz gibi, ülkemizde Kürtlerin bulunduğunu, bunların bir halk olarak Türk milletinin bir parçası olduğunu ve kendilerinin devletimiz tara-fından öteden beri eşit hak sahibi yurttaşlar olarak kabul gördükleri İsmet İnönü tara-fından Lozan Konferansında belirtilmiştir. (*Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar, Belgeler*, Takım 1, Cilt 1, Kitap 1, Çeviren Prof. Seha L. Meray, A. Ü. SBF yayınları, 1969, s. 344-350).

Demek ki, ülkemizde Kürtlerin mevcudiyeti, başta, Cumhuriyetin kurucuları olmak üzere, yetkili merciler ve Cumhuriyet Başsavcılığınca da kabul edilmiştir. Durum böyle olunca, sorunun, bu farklı etnik özelliğe sahip yurttaşlar topluluğuna karşı güdülecek politikayı belirlemek noktasında toplandığı anlaşılır.

Bugün, ülkemizde, Kürtlerden söz etmenin derhal “bölücülük” ithamına yol açtığı düşünülürse, bugüne kadar güdülen politikanın sorunu köklü bir çözüme ulaştırmaktan uzak kaldığı ortaya çıkar. Bu nedenle Partimiz, “bölücülük” ithamını şiddetle reddetmekle beraber, bu ithamdan çekinerek sorunu ele almaktan ve bu konudaki görüşünü belirtmekten çekinmemiştir.

Burada TİP’in “Kürt sorunu” hakkındaki bilimsel tahlillere dayanan görüşünün, yetkili bir bilim adamının aynı sorun üzerindeki bilimsel değerlendirmesi ile de te-yid edilmekte olduğunu önemle belirtmek isteriz.

Siyasal Bilgiler Fakültesi Sosyoloji Profesörü Dr. İbrahim Yasa, devletin yük-sek yöneticilerini yurt sorunları karşısında modern bilimsel bir anlayışla eğitmek görevini yerine getiren Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından yayınlanan *Türkiye’nin Toplumsal Yapısı ve Temel Sorunlar* (Ankara,1970) adlı ese-rinde, “Kürt sorunu” alt başlığı altında (s. 174-177) şunları yazmaktadır:

“... Bilindiği gibi imparatorlukta halifelik kurumunun en önemli rolü müslüman halk arasında birlik ve beraberliği sağlaması idi.

“Cumhuriyetin kuruluşundan sonra... durum değişmiş, halifelik kurumu kaldırılmıştır. Yukarıda da değindiğimiz gibi halifelik kurumunun müslüman halkı bir-leştirici ve bütünleştirici bir rolü vardı. Cumhuriyetle birlikte halifelik kaldırıldığı zaman, onun birleştirici ve bütünleştirici görevini yapacak yeni bir kuruma gerek-lilik görülmedi. Yerine Türk ulusçuluğu kabul edildi. Fakat bu ulusçuluk toplumsal temeller üzerine oturtulmadığı için kısa zamanda ırkçı gelişmelerin önüne de geçi-

lemedi. İşte Kürt'ü Türk gösterme çabaları bundan sonra başladı. Şu gerçek de açık bir biçimde ortaya çıkmıştır ki, artık bunu bilmemenin hiçbir olanağı kalmamıştır. Birden çok etnik grupların bir arada yaşadığı bir ülkede bunları bütünleştirmek oldukça zor ve zamana bağlı bir ülkü olabilmıştır. Öte yandan, Doğu Anadolu'nun sosyo-ekonomik koşullarını çok iyi bilmek ve değerlendirmek de ayrıca gereklidir. Daha önceki bölümlerde göstermeye çalıştığımız gibi Doğu Anadolu'da aşiret düzenleri yaşamlarını sürdürmektedir. Bu düzenlerin feodal ekonomik yapılarla uyuma halinde olduğu ise açık bir gerçektir.

“Türkiye'deki merkezî otorite, yani siyasal iktidar feodal düzeni denetleyen, ağalar, aşiret reisleri ve şeyhlerle sıkı bir biçimde işbirliği kurduklarından bu düzende bir değişim olmamıştır. Fakat son zamanlarda oluşan kimi olaylardan anlıyoruz ki, Doğunun egemen sınıfı feodal sömürünün çok düşük bir sömürü olduğunu anlamış, bunu arttırmanın yollarını aramaktadır. Feodal sömürüyü arttırmanın tek yolu, kapitalist ilişkilere geçişi sağlamaktır. Bunun gereği ise yol, elektrik, baraj, su kanalları gibi alt yapı kuruluşlarının yapılmasıdır,

“Bütün bunlar ve çağdaş tarım araçlarının getireceği tekniklerle birlikte üretimde hızlı bir artış yaratmaktadır. Öte yandan, makineleşmeyle birlikte büyük nüfus yığınları tarım kesiminin dışında kalmakta ve semtlere yığılmaktadır. Bu yığılma yapmacık bir kentleşme yaratmakta ve yeni yeni ve çok yönlü insan ilişkilerine yol açmaktadır. Çünkü kentlerdeki kalabalığı istihdam edebilecek sanayi olanakları yoktur. Bu durum insan ilişkilerinde çok yönlü bir yapıyı oluştururken, kişiler ve gruplar arasındaki gerginlikleri de arttırmakta, aşiret yapılarının parçalanmasında önemli roller oynamaktadır.

“Görüldüğü gibi bu sorun Doğu Anadolu topluluğunun kendi yaşama içinde ortaya çıkmakta, halk kitleleri tarafından da benimsenmektedir.

“Şimdi sorunun bizce anlam taşıyan çözümlenmesinden ve çözüm yollarından söz etmek gerekir. Sorun, bir ırk ayırımı ya da etnik ayırmadan çok sınıfsal açıdan ele alınmalıdır. İlerde de değinileceği gibi, hiç bir ülkenin halkı yüzde yüz türdeş bir etnik gruptan oluşmamıştır. Ayrıca Anadolu gibi toplumsal devinmelerin en çok olduğu bir ülkede arı ırk gibi bir kavramın anlamsızlığından söz etmek bile gereksizdir. Durum böyle olunca hâlâ bir çeşit feodal, yarı feodal ilişkiler içinde bulunan, çağdaşı bir yaşam sürdüren bu bölgenin sorumluluğu ancak ve ancak bundan çıkarı olanlarla ilgili bulunmaktadır.

“Şu halde temel sorun bu bölgenin ekonomik bakımdan kalkındırılması ve sağlanan birliğin öteki alanlarda da pekiştirilmesine olanak hazırlanmasıdır. Kürt sorunuyla, bölgelerarası dengesizlik sorununun atbaşı çözümlenmesi bizce tek yol olarak görünmektedir. Beklenen sonuç büyük çoğunluğun içinde bu grubun kaynaşmasıdır. Kaldı ki, sınırları içinde bütün insanların, bütün vatandaşların insanca, mutluluk içinde yaşadığı, ama kimi grupların kendi gelenek ve göreneklerinde yaşamlarını sürdürdükleri bir Türkiye, her bakımdan bugünkünden çok daha çağdaş bir ülke olabilir. Bu konuda, Anayasa maddelerinin uygulanması sorunların çoğunun olumlu yönde çözümlenmesini kolaylaştırır. Bu bakımdan Anayasanın 12 ve 14. maddeleri üzerinde özellikle durmalıyız. Bu maddeler, herkesi dil, ırk, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetmeksizin kanun önünde

eşit saymaktadır. Hiçbir kişiye, aileye, gruba veya sınıfa ayrıcalık tanımamaktadır. Herkes yaşama, özdeksel ve tinsel varlığını geliştirme haklarına ve kişi özgürlüklerine sahiptir. Hiç kimseye siyasal düşüncesinden ötürü işkence yapılamaz.”

Türkiye İşçi Partisi olarak, bu konuyu da, diğer bütün yurt sorunlarını olduğu gibi, gerçekler, bilimsel sosyalist ilkeler ve Anayasamız açısından ele aldık. Yaptığımız çözümlenmeler, sorunun çözümünün Anayasanın tastamam uygulanması ve Anayasa dışı tutumlara son verilmesinde olduğunu gösterdi. Bu görüşlerimizi biraz açıklamak isteriz:

Bilindiği gibi, uluslar tarihsel sahnesine modern sanayi kapitalizmi ile birlikte çıkmışlardır. Uluslaşma, modern kapitalizmin dogması ve derebeyliği yıkarak ülkeyi bütünleştirmesi, ülkede, iktisadi bir birlik çevresinde bütün halkı birleştirmesiyle olmuştur. Bu açıdan uluslaşma, kapitalizmin bir sonucudur. Kapitalizmden önce dinî mensubiyetlerine göre ümmeti, etnik mensubiyetlerine göre halkı oluşturan insan toplulukları kapitalizmle birlikte uluslaşmışlardır. Ancak bu, her etnik topluluğun uluslaşması sonucunu doğurmamıştır. Bunlardan bazıları uluslaşmış, diğerleri halk halinde veya cemaat halinde yahut da tamamen eriyerek bu ulusun bir parçası haline gelmişlerdir.

İşte Partimizin 4. Büyük Kongresine sunulan Genel Yönetim Kurulu raporunda, “modern milletlerin büyük çoğunluğunun çeşitli halklardan, etnik gruplardan, dinsel topluluklardan meydana geldiği” (*İddianame*, s. 1) belirtilirken, bu gerçeğe dokunulmaktadır, Gerçekten örnek olarak İngiliz ulusunun İngilizce, İskoçça ve Velş (Gal)ce konuşan üç halktan oluştuğu bilinmektedir. Yeryüzünde hemen bütün ülkelerde durum böyledir. Dünyada kapitalizmin gelişmesi ülkemizde de kendisini göstermiş, Osmanlı İmparatorluğu içindeki halklar birer ikişer başkaldırmaya başlamışlardır. Ulusal Kurtuluş Savaşımız da, Türk halkının emperyalist müstevlilere ve ülkemizdeki gerici feodaliteyi temsil eden padişahlığa -ki padişahlık bu geri durumunu korumak için emperyalizme dayanıyordu- karşı halkımızın bir başkaldırması, Türk halkının uluslaşmasının tamamlanması olmuştur. Ulusal Kurtuluş Savaşı Misak-ı Millî sınırları içindeki bütün Anadolu halkının elbirliği ile başarılıp modern Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu zaman Türk halkı uluslaşma sürecini tamamlamış, bir tek millî pazar çevresinde birliğini ve ulus bilincini pekiştirme yoluna girmiş bulunuyordu.

Oysa, o sırada, Türk halkı ile birlikte emperyalizme karşı savaştığı İsmet İnönü tarafından belirtilen Kürt halkı, henüz derebeylikler ve aşiretler halinde yaşamaktaydı. O günden bu yana ülkemizin kapitalistleşme süreci içinde, Kürt halkı, ayrı bir millî pazar çevresinde birleşerek bir uluslaşma sürecine girmemiş, tersine, Türk milli pazarı çevresinde Türk milletine birleşip kaynaşma sürecine girmiştir. Bu durumu Devlet İstatistikleri de göstermektedir:

Her ne kadar yurdumuzda yayımlanmış istatistikler Doğu Anadolu'nun ekonomik ve sosyal yapısı hakkında sağlam ve yeterli bilgi vermemekte iseler de, aşağıdaki sonuçları çıkarma olanağı vardır:

- 1- Türkiye nüfusunun 1960 yılında %19,95'i (5.537.537), 1970'te ise %20,57'si (7.1337.270) bu bölgede yaşamaktadır. Dolayısıyla kabaca Türkiye nüfusunun %20'sinin bu bölgede yaşadığı kabul edilir.

- 2- Her ne kadar elimizde sonuçları olan son iki nüfus sayımı (1960 ve 1965) birleştirilmesi mümkün olmayacak kadar farklı sonuçlar veremeyeseler de, bu sayımlardan bölge nüfusunun yaklaşık olarak %30'unun ana dilinin Kürtçe olduğu sonucu çıkarılabilir.

	1965 sayımı
Ana dili Kürtçe olanlar	2.219.502
Ana dili Kürtçe olup Doğu Anadolu'da yaşayanlar	2.023.780
En iyi konuştuğu 2. dili Kürtçe olanlar	1.752.858

- 3- Türkiye yurt içi gelirinin %12,26'sı bu bölgede yaratılmaktadır.
- 4- 1968 yılı için gelir vergisi hâsılatının %6,81'i, kurumlar vergisi hâsılatının %3,26'sı ve gider vergisinin %7,16'sı bu bölgeden elde edilmektedir.
- 5- 1968 yılında limited ve anonim şirketlerin %1,93'ü Doğu Anadolu'da faaliyet göstermektedir.
- 6- 1963-67 yılları arasında devlet yatırımlarının %20,8'i, enerji yatırımlarının %17,6'sı, tarım yatırımlarının %13'ü, petrol yatırımlarının %11,9'u bu bölgeye yapılmıştır.
- 7- Doğu Anadolu bölgesinde devlet yollarının %27,02'si yer almaktadır. Diğer taraftan Türkiye'deki kara ulaşımından bölgenin aldığı payın göstergeleri:
Taşıt/km. oranı	%13,12
Yolcu/km. oranı	%12,09
Ton/km. oranı	%13,07
Toplam taşıt sayısı	% 7,12
- 8- Bu bölgede tarımda makineleşme Türkiye ortalamasının üstünde bir hız göstermektedir. Nitekim traktör sayısına bakılacak olursa 1963'te Türkiye'de mevcut traktörlerin %7,76'sı bu bölgede iken, 1969'da bu oran %10,58 olmuştur.
- 9- Diğer taraftan Doğu Anadolu'da şehirleşme oranı 1960'ta %77 iken 1965'te %78,4 ve 1970'te %82,6 olmuştur.

Yukarıda görüldüğü gibi Türkiye gelirinin yaklaşık olarak %13'ü Doğu Anadolu'da elde edilirken, Türkiye'deki kara ulaşımının da ton/km olarak %13'ü bu bölgededir. Bu oranın gelirle ilgili orana paralellik göstermesi bu bölgede belli bir pazarlanabilir fazlanın olduğunu ve bu fazlanın büyük ölçüde diğer bölgelerle değiştirildiğini gösterir. Bu sonuç ise, gelişen kapitalist ilişkilerin Türkiye'yi tek bir pazar haline getirmesi ve bütünleşmesi olayına uygun düşer. Bütün bunlardan çıkan sonuç, hızlı olsun, yavaş olsun Doğu Anadolu'da bir kapitalistleşmenin meydana geldiği ve Kürt halkının tek bir Türkiye pazarı etrafında bütünleştiğidir. İşte Kürt halkı ile Türk milleti arasındaki ilişkiler bakımından tarihî gelişmenin ortaya çıkardığı genel eğilim budur. Ancak bize göre bu bütünleşmenin veya tabii akışın hızını kesen ve ayrıca insanlara derin acılara mal olan, giderek ayırıcı unsurların politikasını besleyen tutum ve davranışlar vardır. İktidarlar bu yanlış tutum ve davranışlarıyla sorunun çözümünü zorlaştırdıkları gibi, ortaya yeni yeni sorunlar çıkarmışlardır. Bu yanlış politikanın özü şudur: *Doğunun ekonomik gerilikten bir an önce kurtulması için bütün imkânları seferber etmemek ve üstelik baskı ve terör politikası uygulamak*. Egemen sınıfların ve iktidarlarının Anayasamızın "millet" tarif ve

anlayışına aykırı şoven-ırkçı milliyetçiliğe sapması bütünleştirmeyi geciktirmekte ve ayrılıkçı unsurlara, özellikle Kürt-şoven milliyetçiliğine kullanacak malzeme hazırlamaktadır.

Partimizin 4. Büyük Kongresinde alınan “Doğu Sorunu” ile ilgili karar bu tahlillere dayanmaktadır. Kararda özetle Anayasa dışı baskı ve teröre, bunun sonucu olan cebri asimilasyona karşı olunduğu ve her türlü ırkçı-şoven milliyetçiliğe karşı mücadele edileceği belirtilmektedir.

Zaten yukarıdaki tahlillerimiz çerçevesinde, bu sonuca varılması zorunludur. *Biz sadece yasalar emrettiği için değil, aynı zamanda ayrılıkçılık bilime ve gerçeklere aykırı düştüğü, genel eğilime yahut tabii akışa uymadığı için de ayrılıkçı olamayız.*

B- Anayasamızın Millet Anlayışı

Partimizin gerçekleri bilim ışığında tahlil ederek vardığı sonuç, Anayasamızın millet anlayışına tamamen uygundur.

Anayasamız, Türklük için, “Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olmayı” (md. 54) gerek ve yeter şart saymaktadır. Böyle olunca, etnik farklılıkları belirtmeyi suç saymak Anayasal anlayışla bağdaşmaz ve Türklük için başka şartlar aramak anlamına gelir.

Anayasanın 12. maddesi, herkesin, dil, ırk, cinsiyet, felsefi inanç, siyasi düşünce, din ve mezhep ayırımı gözetmeksizin kanun önünde eşitliği hükmünü getirmiştir. Bu demektir ki, Anayasa, Türk milletini oluşturan nüfus topluluğu içinde dil, ırk, vs. farkları olduğunu veya olabileceğini kabul ile bunların kanun önünde eşitliğini öngörmektedir. 13. maddede de yabancıların durumunun ayrıca düzenlenmesinden, bu hükmün, esas olarak vatandaşlar için konduğu anlaşılmaktadır. Yine Anayasanın 3. maddesinin 2. fıkrası “resmî dil Türkçe’dir” hükmünü koymuştur. Buna göre ancak resmî işlemlerde ve ilişkilerde Türk dilini kullanmak zorunludur, bunun dışında vatandaşlar başka dilleri konuşup yazmakta hukuken serbesttirler. Esasen bu sorun, Türk Mahkemeleri için de yabancı bir konu değildir. Ekteki birlikişi raporlarından da anlaşıldığı gibi bu konuda çeşitli davalar açılmış fakat Kürt gramerinin var olduğu, Kürt dilinin kullanılabilmesi mahkeme kararlarında da tespit olunmuştur. (Ek. 3)

Herhalde Anayasamızın 10. maddesinde yer alan “herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir” hükmündeki “temel hak ve hürriyetler” arasında 12. maddede yazılı “dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep” hürriyeti en başta yer almaktadır. Zaten böyle olduğu içindir ki, “Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.”

Anayasamızın başlangıç kısmında yer alan Türk milliyetçiliği anlayışı da, gene ırkçı temellerden uzak, vatanseverlik kavramını, karşılıklı güven ve saygıyı, dayanışmayı esas alan bir temele dayanmaktadır. Gerçekten Anayasamızın başlangıç kısmına göre Türk milliyetçiliği “bütün fertlerini kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak milli birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen” bir anlayış ve tutumdur. Açıktır ki, “kaderde,

kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün” olmanın başlıca şartı, yurttaşlara eşit işlem yapılması ve Anayasada tanınmış temel hak ve özgürlüklerin bütün yurttaşlara tanınmasıdır. Ancak böyle bir tutum Anayasal anlamda Türk milliyetçiliğine uygun düşer ve karşılıklı güvene, saygıya, sevgiye ve dayanışmaya dayalı sağlam, gerçek, sarsılmaz birlik ancak böyle kurulur.

Anayasamızın millet anlayışı, ülkemizdeki hukuk uygulamasında da yer etmiştir. Yargıtay içtihatlarında bu husus şöyle yer almaktadır:

“Millet; belirli bir ülkede yerleşmiş ve aynı hükümet otoritesine tâbi bulunmuş insanlar topluluğu”dur. (1. CD, 10.3.967, 1961/449)

“Millî duygu tabirinden maksat; vatanseverlik mefhumuna dâhil sayılacak her türlü fikrî ve hissî unsurların topluluğudur. Başka bir tabirle vatanseverliği teşkil eden sevgi ve düşüncelerin muhassalası millî duyguyu teşkil eder.” (4 CD, 15.11.1968, 7095/6486)

Görüldüğü gibi, burada esas olan vatanseverliktir. Böyle olunca, vatanseverliği kuvvetlendirici yöndeki her çaba birlik ve bütünlükten yana, vatanseverliği zayıflatıcı her çaba da, derece derece “bölücülük” olur.

Açıktır ki, Anayasa dışı baskı ve yıldırma politikası yurttaşlar arasında karşılıklı güven, sevgi ve saygı duygularını zayıflatır ve bölücü eğilimleri kuvvetlendirir. Böyle olduğu için de, Anayasa dışı baskılara karşı olmak, Anayasanın millet anlayışına göre hareket etmek bölücülük değil, sağlam ve sarsılmaz bir birlik ve bütünlük yaratma amacına yönelmiş olmak demektir.

Aynı millet anlayışını Atatürk’ün de benimsediğini görüyoruz. TBMM’de “mütarekeden meclisin açılmasına kadar geçen siyasal olaylar hakkında”ki 24 Nisan 1920 günlü söylevinde Atatürk, Misak-ı Millînin nasıl saptandığını ve bu sınırlar içinde kimlerin bulunduğunu şöyle açıklıyor:

“Baylar! Bütün bu sınır, yalnız askerce düşüncelerle çizilmiş bir sınır değildir. Ulusal bir sınırdır bu! Ulusal bir sınır diye saptanmıştır. Bu sınırlar içinde sanılmasın ki yalnız bir tek cins insan vardır. Bu sınırlar içinde çeşitli yönlerden gelmiş müslüman topluluklar vardır. İşte bu sınırlar, bu birbirine kaynaşmış olarak yaşayan bütün amaçlarını tam anlamıyla birleştirmiş kardeş toplumların ulusal sınırıdır.” (Söylev ve Demeçler)

Görüldüğü gibi daha Ulusal Kurtuluş Savaşı verilirken bile Atatürk ulusal sınırlarımız içersinde, çeşitli yönlerden gelmiş müslüman topluluklar bulunduğunu ve bu sınırların tam anlamıyla birleşmiş kardeş toplumların ulusal sınırı olduğunu ifade etmekte bir sakınca görmediği gibi, bunu yararlı bulmaktadır. İddianamede Atatürk’ten aktarılan sözler de Partimizin görüşünü doğrular niteliktedir ve yukarıya aldığımız sözleriyle birleştirilince gerçek anlam tam bir aydınlığa kavuşmaktadır. Atatürk bu sözleriyle, ülkemizdeki çeşitli toplulukların kimliklerinin tanınmasına değil, bu topluluklar üzerinde ayırıcı propaganda yapılmasına karşı çıkmakta ve zaten bunun sonuç vermediğini, vatandaşlar arasında sadece üzüntü yarattığını belirtmektedir. Zaten Kürt halkının varlığını Atatürk’ün bizzat kendisinin ifade ettiğinden daha önce söz etmiştik.

Özetle, Kürt halkının varlığından söz etmek ve bunlara karşı yapılan Anayasa dışı baskıların karşısına çıkmak, Anayasamıza ters düşmek değil, tersine Anayasa-

nın millet anlayışına tamamen uymaktır.

C- Kongre Kararı Neyi Öngörmektedir?

Partimizin 4. Büyük Kongresinde alınan karar incelendiğinde konu hakkında yukarıda açıklanan tespitlerimizin Anayasanın millet anlayışına tamamen uyduğu görülecektir. Ayrıca kararın, Partinin bu konudaki bundan önceki tutumunun bir uzantısı olduğu, bu kararla daha önceki Parti tutumu arasında niteliksel bir fark olmadığı anlaşılacaktır.

Daha önce de söylendiği gibi, Türkiye İşçi Partisi Kürt sorununun gerçek ve devamlı çözümünü, Doğu Anadolu'nun geri üretim yapısından kurtarılarak kalkındırılması ve Kürtler üzerine yapılan Anayasa dışı baskıların kaldırılmasında görmüştür. Son Büyük Kongre kararının özü de budur. Gerçekten kapatılma istemine konu olan 4. Büyük Kongre kararının 6. bölümünde özetle şöyle söylenmektedir:

- 1- Türkiye'nin doğusunda Kürt halkı yaşamaktadır.
- 2- Kürt halkı üzerinde baskı, terör ve asimilasyon politikası uygulanmaktadır.
- 3- Doğu'nun geriliğinde iktidarların güttükleri politikanın da payı vardır.
- 4- Doğu sorunu, sadece bir bölgesel kalkınma sorunu değildir,
- 5- Kürt halkının Anayasal vatandaşlık haklarını kullanmak ve diğer demokratik özlem ve isteklerini gerçekleştirmek mücadelesini Partimizin desteklemesi bir devrimci görevdir. Çünkü, Partimiz, anti-demokratik, faşist baskıcı ve şoven-milliyetçi akımların amansız düşmanıdır.
- 6- Kürtlerin bu demokratik mücadelesi ile sosyalist devrim mücadelesini bütünleştirmek için Kürt ve Türk sosyalistlerinin Parti içinde omuz omuza çalışmaları gerekir.
- 7- Parti, ırkçı-milliyetçi şoven burjuva ideolojisine karşı savaşacaktır.
- 8- Parti bu meseleye, sosyalist devrim mücadelesinin gerekleri açısından bakmaktadır.

Görüldüğü gibi kongre kararı Doğu'da Kürt halkının bulunduğunu, bunların üzerinde baskı yapıldığını ve Partinin buna karşı olduğunu ifade etmektedir. Bölücü hiçbir anlam çıkarılamayacak kadar açık olan karar, bir yönüyle de, ayrıcı eğilimlere ve ırkçı-milliyetçi tutumlara karşı bir mücadele niteliğindedir. Kongre kararının ilgili bölümünde,

- Kürt halkı üzerindeki baskı, terör ve bunların sonucu olarak cebri asimilasyon politikasına,
- Doğu bölgesinin geri ekonomik yapısının hızla değişmesine imkân vermeyen ekonomi politikasına,
- Ayrılkçı, ırkçı, şoven-milliyetçi görüş ve tutumlara, karşı çıkmaktadır.

Çünkü, yukarıda ayrıntılı bir biçimde açıklandığı üzere, şoven-milliyetçi akımlara ortam hazırlayan şey, baskı ve terör politikasıyla ekonomik geriliktir. Bu ise ulusal birliğin tam anlamıyla gerçekleşmesini güçleştirdiği gibi, işçi ve emekçi sınıfların birleşerek sömürüye karşı mücadelelerini de zorlaştırmaktadır.

Öte yandan *Parti kararında, Kürt halkının demokratik mücadelesiyle sosyalist mücadelenin gereğine, Partinin bu meseleye sosyalist mücadelenin gerekleri açısından*

dan baktığına işaret edilmekle, ayrımcı eğilimlere karşı olunduğu belirtilmektedir. Zaten kararda Partinin bütün şoven-milliyetçi akımların amansız düşmanı olduğu söylenirken de, ayrılıkçı eğilimlerle Partinin uzlaşmaz bir şekilde mücadele kararında olduğu açıklanmaktadır.

Kongre kararında, Partinin destekleyeceği mücadelenin sınırları da açık-seçik çizilmektedir.

Buna göre; Partimiz, Kürt halkının Anayasal vatandaşlık haklarını kullanma ve diğer tüm demokratik özlem ve isteklerini gerçekleştirme mücadelesini destekleyecektir. Anayasal vatandaşlık hakları deyimi Anayasamızın 4. bölümünde (md. 54-63) “Siyasi Haklar ve Ödevler” başlığı altında düzenlenen vatandaşlık hakkı ve diğer siyasi hakları kapsamaktadır. Kongre kararında bu deyimden ayrıca kullanılması, özellikle 54. maddeye dikkati çekmek ve bu maddenin tam anlamıyla uygulanmasını sağlamak içindir.

Kongre kararında bir de “diğer tüm demokratik özlem ve istekleri gerçekleştirme” mücadelesinin destekleneceği ifade edilmektedir. Bu özlem ve istekler de Anayasal özlem ve isteklerdir. Cümlenin başındaki Anayasal sözü bunları da nitelemektedir. Bu Anayasal demokratik özlem ve isteklerin kapsamına ise Anayasamızda yer alan temel haklar, sosyal ve iktisadi haklar girmektedir.

Kongre kararının nasıl anlaşılıp uygulandığı, kongreden sonra, Parti Genel Başkanı ve Merkez Yürütme Kurulunca basına verilen bildiri ve demeçlerden en iyi şekilde anlaşılabilir. Böyle bir yorum, ayrıca, 648 sayılı yasanın 111/2 maddesi hükmüne de uygun düşer.

4. Büyük Kongreden sonra basına verilen 100’e yakın demeç ve bildiriden sadece 5’inde bu konuya birer paragraf halinde temas edilmektedir.

Genel Başkan Boran, 10 Kasım 1970 günlü demecinde, “Kürt halkına, alevi vatandaşlar topluluğuna uygulanan ayırım gözetici muamelelere, baskı ve şiddet politikasına bütün gücümüzle karşı çıkacak, bu kitlelerin demokratik hak ve özgürlük ve eşitlik isteklerini destekleyeceğiz demektir.” (10 Kasım 1970, 70/787)

16 Aralık 1970 günlü Merkez Yürütme Kurulu bildirisinde ise bu konu ile ilgili olarak; “Diğer bir sorun, varlıkları sosyolojik bir gerçek olarak devletin resmî istatistiklerinde de ifadesini bulan ve etnik bir grup olarak Kürt hakkını oluşturan vatandaşlarımıza bu niteliklerinden ötürü baskı yapılmaması ve bu konuda Anayasamızın 2, 3 ve 12. maddelerinin titizlikle uygulanmasıdır. Ulusal bütünlüğümüzün Anayasal düzenin ve hakların uygulanmasıyla sağlanıp korunabileceği ve bu konuda yapılacak politik amaçlı tahrik ve abartmaların bir taraftan Anayasamıza aykırı düşerken diğer yandan da bütünlüğün korunması bakımından tersine sonuçlar vereceği açıktır” denilmektedir. (16 Aralık 1970, 70/846).

8 Ocak 1971 günü basına bir demeç veren Genel Başkan Boran, şunları söylemiştir: “Anayasamız Türk’ün tarifini Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olmaya inhisar ettirdiği halde, dil farkı gözetilmeksizin bütün yurttaşları eşit saydığı halde, yurttaşlarımız olan ve sayıları milyonlara varan Kürt halkına ırkçı-şoven bir milliyetçilik anlayışıyla baskı yapılmakta, Anayasa ve insanlık dışı muameleler reva görülmektedir. Kürt halkının Anayasanın tanıdığı demokratik özgürlüklerden, eşitlikten yararlanması önlenmektedir” (8 Ocak 1971, 71/53).

11 Ocak 1971 günü basına verilen “FAŞİZME HAYIR” başlıklı basılı bildiri konu ile ilgili olarak şöyle denilmektedir:

“Faşizmin ardına sığınmak istediği ikinci gerekçe Kürt halkından söz etmeyi bölücülük diye göstermektir. Aslında, Kürt halkının varlığını inkâr etmek, Anayasa dışı baskı ve şiddet uygulamak bölücülüğün ta kendisidir. Devletin resmî istatistiklerinde ana dili Kürtçe olan vatandaşlarımızın sayısı milyonları bulmaktadır. Gerçekleri inkâr etmekle birlik sağlanamaz. Gerçek ve sağlam birlik ancak eşitlik, özgürlük, kardeşlik ve adalet temelleri üzerinde kurulabilir.”

13 Ocak 1971 günü basına verilen”Faşizme Karşı Birleşelim” başlıklı basılı bildiri ise Faşizm geldiği zaman

“Kürt halkı, Anayasanın kendisine tanıdığı haklardan mahrum kalmakta devam edecek, üzerlerinde uygulanan *Anayasa dışı baskı ve şiddet daha da artacaktır*” denilmektedir.

Genel Başkan Boran’ın *Emek* dergisinin 7. sayısından iddianamenin 16. sahifesine aktarılan kongre konuşmasında:

“(Partimiz) kitlelerin demokratik hak ve özgürlüklerini, bu hak, özgürlükler ve özelemler için verdikleri mücadeleyi *Anayasa çerçevesi ve devletin bütünlüğü çerçevesi içinde desteklemiştir ve destekleyecektir*”

dediği; Merkez Yürütme Kurulu Üyesi Sadun Aren’in Türk Hukuk Kurumunda yaptığı konuşmada,

“... *Millî birliğin* Kürt halkına demokratik hak ve özgürlüklerini tanımakla sağlanacağını”

söylediği Mart 1971 günlü *Emek* dergisinden iddianameye alınmıştır.

Bütün bu bildiri ve demeçler, konunun tamamen daha önce açıklanan çerçeve içinde ele alındığı göstermektedir. Görüldüğü gibi, bu metinlerde, sadece Kürt halkına yapılan Anayasa dışı baskılara karşı çıkmakta, ulusal birlik ve bütünlüğün korunması titizlikle istenmektedir. Hatta bu bildiri ve demeçlerin çerçevesi ile iddianamede “olayın tahlili”ne başlanırken çizilen çerçevenin bildiri ile benzeştiği görülmektedir. Gerçekten iddianamenin bu kesiminde, Anayasamızın başlangıç bölümüyle 2. maddesi ve 54. maddesinden söz edilmektedir. (s. 13, Prg. 4)

Kongre kararının sadece Anayasa dışı baskı ve şiddet uygulamalarına karşı olduğu ve bu kapsamının uygulamaya da yansıdığı yukarıdaki bildiri ve demeçlerden de görülmektedir.

IV- Sonuç

Bütün bu açıklamalar gösteriyor ki, Kongre kararında yasaya aykırılık yoktur. Tersine 648 sayılı kanunun 111/2. madde ve bendinde sayılı Parti organları ve Genel Başkan birlik ve bütünlük konusunda hassas olmuş, amacının Anayasayı hayata geçirmek, baskı ve terörü önlemek olduğunu açığa vurmuştur. Durum bu olunca, Partimizin ayrılıkçı, muhtariyetçi, azınlıkçı ya da millî duyguları sarsıcı sayılmasına imkân yoktur. Karardan, hiç bir şekilde bu sonuçlar çıkarılamaz. Ayrıca iddianamedeki, “ayrılıkçı ve muhtariyetçi vaatlerle istismar yoluna saptığımız” iddiası gerçeğe aykırıdır. Ve bu çeşit vaatlerde bulunulduğu konusunda iddianamede bir tek delil yoktur. Kaldı ki, bu yolu istismar etme amacı taşıyanların ısrarla birlik ve bütünlük-

ten bahsetmelerinde hiçbir anlam yoktur. İddianamenin diliyle amaç muhtariyet vaat edip oy toplamaksa, birlikte, bütünlükten bahsetmenin bu istismara engel olacağı açıktır. Kaldı ki Partinin böyle bir sonucu amaçlamadığı ortadadır. Çünkü hiçbir zaman bu kararda ya da bu karar doğrultusunda olan Merkez Yürütme Kurulu bildirimlerinde, yalnız Kürt asıllı yurttaşlarımızın durumu bahis konusu edilmiştir. Esasen kongre kararı yalnızca Partimizin il ve ilçe teşkilâtlarına dağıtılmıştır. Bu da Cemiyetler Kanunu uyarınca düzenlenmiş olan ilgili Parti tüzüğü hükmünün öngördüğü bir zorunluluktur (*İddianame* s. 12). 4. Büyük Kongre kararının sadece Doğu sorunu ile ilgili 6. bölümünün yetkili organlarca ayrıca basılıp dağıtıldığı yolundaki ifade de tamamen geçekdişidir; tüzük gereğince Genel Merkez kongre kararlarını tüm olarak bastırılmış ve dağıtmıştır. Merkez Yürütme Kurulu bildirimleri ise, o zamanki iktidarın baskı tedbirlerine dikkat çeken bir muhtevaya sahiptirler ve hepsi de bu konudan başka daha birçok sorunu ihtiva etmektedirler. Birer sayfalık bildiri metinlerinden birkaç satır çıkarıp bu bildiriye ileri sürülen görüşlerin, baskı tedbirlerinin faşizme dönüşmesi gibi bir şartı taşıdığını dikkate almadan partiye “bölücülük” ithamı yönelmenin hiçbir dayanağı yoktur. İddianamede bu noktalar da dikkate alınmamıştır.

Kaldı ki, söz konusu kongre kararından bugüne tam 8 ay geçmiştir. Bu 8 ay içinde, iddianamedeki çok ağır töhmetin aksine, Partimizin birlik ve bütünlükten yana olan itibarı eksilmeyip yükselmiştir. Yani kamuoyu yapılan suçlamalara rağmen Partimizi bölücü ve millî duyguları zedeleyici olarak nitelememiştir. Nitekim adı geçen karardan 3,5 ay sonra, Partimizin 10. kuruluş yıldönümü olan 13 Şubat 1971’de, Türk basını Partimizden övgüyle bahsetmiştir (13 Şubat 1971 günlü *Milliyet* gazetesinde, Ali Gevgilili ve İsmail Cem’in yazıları). Ayrıca, bölücülükle ve millî duyguları yok etmekle suçlandığımız Sıkıyönetim döneminde, basında, Partimizden yine aynı şekilde bahsedilmiş ve bu suçlamayı reddeden görüşler ileri sürülmüştür. Örneğin, 29.5.1971 günlü *Milliyet* gazetesinde İsmail Cem Partimizi tahlil etmekte ve bölücülükle suçlandığımız konuyu “sosyalist ve insancıl” açıdan ele aldığımız bir sorun olarak değerlendirmektedir.

Öte yandan, iddianamede yer alan ve bu bölgede yaşayan vatandaşların “herhangi bir eylem sırasında insan gücünden yararlanmak için işgal ve istismar” ithamı ise, tamamıyla temelsiz, boş bir iddiadır. Her şey bir yana, Partimizin 10 yıllık mücadelesi ortadadır. Bu süre içinde Türkiye İşçi Partisi, çalışmalarını, Anayasal demokratik hakları ve araçları kullanarak sürdürmüş ve Anayasal demokratik çerçeveyi aşmak bir yana, bu ortamın başlıca savunucusu olmuştur. Ayrıca, Partimiz yetkili organ ve mercilerinin demeç ve beyanlarında, baştan beri, şiddet hareketlerine karşı çıkmıştır. Son büyük Kongre kararının önemli bir kısmında, bu tür anlayış ve tutumlar mahkûm edilmiştir. Bu gerçekler karşısında iddianamenin Partimize atfettiği niyetin hiçbir esası olmadığı ortadadır.

Ayrıca, 111/2. madde uyarınca açılmış bulunan bu kapatma davasının iddianamesi suçlanan karardan 8 ay sonra yazılmıştır. Oysa karar nihayet yarım sahifelik bir metindir. Bunun incelenmesi için 3 ay beklenmiş olması son derece mânidir. Bu bekleme ile hakkımızdaki ağır suçlamalara rağmen kararda “bölücülük” bulunmadığını ispatlamaktadır.

Emekten yana bir düzeni kurmak için, bütün siyasi hayatı boyunca Anayasal sınırlar içinde mücadele veren, bu uğurda, birçok baskı, saldırı ve tertibe maruz kalan, açtığı davalarda demokrasi mücadelesindeki yerini alan Türkiye İşçi Partisi, şimdi Anayasayı çiğnediği iddiasıyla Huzurunuzda sanık mevkiindedir. Oysa Türkiye İşçi Partisinin 1961 Anayasasını en iyi yorumlayarak ve çeşitli yasaların ve eylemlerin bu Anayasaya uygunluğu konusunda azami titizliği göstererek, toplum hayatında etkin bir rol oynamasını gözeten örgüt olduğunu, Türkiye İşçi Partisinin Yüksek Mahkemenize başvurduğu ve kazandığı davalar da göstermektedir. (Örnek olarak 5.1.1965 No.lu karar, 1963/244 No.lu karar, 1963/166 No.lu karar, 1969/14 No.lu karar, 1967/23 No.lu karar, 1963/179 No.lu karar, 931 No.lu İş Kanunu hakkındaki iptal istemi, 1965/13 No.lu karar gibi.)

Partimiz bu konuda, varlığını, Atatürk'ün, İnönü'nün, çeşitli bilim merkezlerinde okutulan derslerin, ansiklopedilerin, nüfus sayımlarının ve Sayın Başsavcının kabul ettiği bir etnik sorunu ele alarak milli bütünlüğün, Anayasanın titizlikle uygulanması ve Anayasa dışı baskılar yapılmamasıyla sağlanabileceği görüşüne varmaktadır. Savunmamızda geniş olarak arz ettiğimiz gibi, bütünlüğün korunması ve pekiştirilmesi amacını taşımak, yalnız Anayasaya bağlılığımızın değil, aynı zamanda sosyalist mücadelemizi dayandırdığımız bilimsel tahlillerin de gereğidir... Partimizin bu görüşlerinin ülkemizde ayrılıkçı eğilimlerin vücut bulmasına imkân vermeyen, onları engelleyen görüşler olduğu Partimizin karşı çıktığı Anayasa dışı baskıların ise ayrılıkçı görüşlerin gelişmesine en ziyade müsait şartları hazırlayacağı yukarıda etraflıca arz olunmuştur.

Partimizin bu kesin tutumu apaçık ortada iken, iddianame, 8 bölümlük 4. Büyük Kongre Kararının "Doğu Sorunu" ile ilgili bir bölümünü ele almakta ve ayrılıkçı olarak göstermeye çalışmaktadır. Sayın Başsavcılık bu çaba içerisinde, Parti ile ilgili olmayan kuruluş ve faaliyetleri Partiye maletmeye kalkmakta, Parti üyesi olmayan kimseleri Partili olarak göstermekte, bazı yazıların ve konuşmaların yine bazı bölümlerini çekip çıkararak ters sonuçlar elde edip bunlarla da Partiyi bağlamak istemektedir.

On yıllık siyasi hayatının her devresi Anayasal sınırlar içerisinde geçmiş olan bir sosyalist Partinin, yasalara uygun genel niteliğini, her hal ve kârda Anayasa ve demokrasiyi ısrarla savunan değişmez tutumunu bir yana iterek kapatılmasını istemek için, Cumhuriyet Başsavcılığının çok kuvvetli yeni delillere sahip olması ve bu delilleri açıklaması gerekirdi ki, iddianame bundan tamamen yoksundur.

Yukarıda arz ettiğimiz üzere, delil olarak ortaya konulan başlıca husus bir karar metninin, gerçeğe aykırı olaylar ışığında ve hukuk dışı usullerle yorumlanarak kendi anlamına tamamiyle ters düşen şekilde bölücü olarak nitelendirilmesidir.

Kongre kararları Sayın Cumhuriyet Başsavcılığınca yorumlanırken, bu kararların yorumunda Partinin sorumlu organ ve Başkanının beyanlarına başvurulacak yerde, beyanları Partiyi bağlamayan kişilerin sözlerine ve yazılarına başvurulması da, Parti sorumlularının beyanlarının kapama istemine cevaz vermeyecek nitelikte oluşlarındandır. Oysa ki Sayın Başsavcı yalnız aleyhte değil, lehte delilleri de toplamakla görevlidir.

Esasen Cumhuriyet Başsavcılığının Parti üyesi olmayan kişileri, Parti üyesi

olarak göstermesinin, Partililerce işlendiğini ileri sürdüğü fiillerden dolayı 111/3. madde hükümlerini işletmeksizin, 111/2'ye başvurmasının, haklarında cezai kovuşturma bile açılmamış olan yazıları, üstelik anlamlarını da değiştirerek, Kongre kararını yorumlamakta kullanmak istemesinin, Lozan Konferansı zabıtlarındaki, “Kürt halkı” deyimini yine bu zabıtlar hilâfına yalnız Musul Kürtlerine ait saymasının ve asılsızlığı kolayca anlaşılabilir daha birçok zorlamalar yapmasının da başkaca bir izahı olamaz.

Olağan veya olağanüstü her türlü siyasi etkilerin çok üstünde kalarak Anayasal düzenin ve demokratik hayatımızın başlıca savunucusu olan Yüksek Mahkemenizin karar verirken;

- a) Partimizin genel niteliğini, dava konusu olaya bakış açısını ve bu sorunu incelemekteki amacının,
 - b) İddianamede yer alan ve yukarıda arz olunan maddi yanlışların,
 - c) Parti ile ilgili olmayan kişi ve kuruluşların faaliyetlerinin dosyada ağırlık taşıdığını,
 - d) Parti yetkililerinin konuşmalarının ve yazılarının, eksik ele alınıp, bunlara ters anlamlar verildiğinin,
 - e) Partiye ait ve konuyu aydınlatıp açıklayan önemli belgelerin dikkate alınmamış ve sözü edilmemiş olmasının,
 - f) Parti görüşünün, sayısız bilim adamının yazılarında ve tarihî belgelerde ifadesini bulan objektif gerçekleri olduğu gibi yansıttığının
- takdiri ile Türkiye İşçi Partisi'nin temelli kapatılması isteminin reddine karar verilmesini saygılarımızla arz ederiz.

Türkiye İşçi Partisi

Genel Başkan Vekili
Şaban Yıldız

Genel Başkanı
Behice Boran

TÜSTAV Arşivi